

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ
ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

της

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΡΑΦΤΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Ζαπράνης Αχιλλέας

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Αύγουστος 2011

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφιερώνεται στον αδερφό μου Αχιλλέα για τη στήριξη που μου προσφέρει όλα αυτά τα χρόνια και στους καθηγητές μου στο τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση ήταν φυσικό να μην αφήσει ανεπηρέαστη την Ελλάδα. Όμως οι αρχικές συνέπειες της κρίσης ήταν συγκριτικά ήπιες για τη χώρα μας. Η παγκόσμια κρίση, αν και δεν προκάλεσε, επέτεινε και επέσπευσε την κρίση χρέους της ελληνικής οικονομίας. Είναι ενδεικτικό ότι το 2007, δηλαδή πριν καν ξεσπάσει η κρίση, η χώρα εμφάνιζε δημόσιο χρέος ίσο με το 105% του ΑΕΠ και δημοσιονομικό έλλειμμα -6,4% του ΑΕΠ. Η κατάσταση, χωρίς σοβαρή πρόκληση, μιας και η κρίση ξεκίνησε το Φθινόπωρο του 2008, ξέφυγε το επόμενο έτος, ενώ χειροτέρευσε δραματικά το 2009, όταν χωρίς να υπάρχουν τα περιθώρια άσκησης επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής το δημοσιονομικό έλλειμμα εκτινάχθηκε στο -15,4% ως προς το ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος στο 126,8%. Παρόλα αυτά, η χώρα συνέχιζε να δανείζεται με σχετικά ευνοϊκούς όρους.

Εν συνεχεία, μια σειρά από αρνητικά γεγονότα όπως οι συνεχείς αρνητικές δηλώσεις για την κατάσταση της χώρας, οι λάθος χειρισμοί της οικονομικής πολιτικής, οι διαδοχικές υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας από του οίκους «αξιολόγησης», η κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων και η εμφάνιση διαφορετικών αποτελεσμάτων με τη χρήση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, η ελλιπής εφαρμογή των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων κ.α. εκτίνασσαν σταδιακά τα περιθώρια δανεισμού και καθιστούσαν τη χρηματοδότηση του ελληνικού δημοσίου ιδιαίτερα δυσχερή. Την κατάσταση αυτή την εκμεταλλεύτηκαν οι κερδοσκόποι τίτλων και συναλλάγματος. Τελικά, στις 23 Απριλίου 2010 η χώρα κατέθεσε στο ΔΝΤ και στο Συμβούλιο της Ε.Ε. αίτημα για δημόσια χρηματοδότηση. Στις 2 Μαΐου αποφασίσθηκε η χορήγηση στην Ελλάδα δανείου ύψους 110 δισεκατομμυρίων ευρώ (80 δις από τις 15 χώρες της Ε.Ε και 30 δις από το ΔΝΤ).

Ήταν η πρώτη φορά που η Ε.Ε κλήθηκε να διαχειριστεί μια κρίση. Λόγω της απουσίας θεσμοθετημένων μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων, λόγω της απαγόρευσης από τη Συνθήκη ανάληψης των υποχρεώσεων ενός κράτους της Ε.Ε από άλλα κράτη μέλη, λόγω του φόβου δημιουργίας ενός προηγούμενου, αλλά και λόγω της αντίδρασης των πολιτών τους τα κράτη μέλη καθυστέρησαν σημαντικά να αντιμετωπίσουν το ελληνικό ζήτημα, με αποτέλεσμα την επιδείνωση της κρίσης χρέους και τα σενάρια χρεοκοπίας να πληθαίνουν.

Πίνακας Περιεχομένων	σελίδα
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	III
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	IV
ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	VI
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	VII
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1. Εισαγωγικά	1
1.2. Σκοπός της Εργασίας	1
1.3. Διάρθρωση των Κεφαλαίων	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑΣ	3
2.1. Από τα ΔΛΠ και τα ΔΕΠ ως την Εφαρμογή του Μνημονίου	3
2.1.1. Χειραγώγηση Αποτελεσμάτων και η Σχέση τους με τα ΔΛΠ	3
2.1.2. Επιπτώσεις της Χειραγώγησης στην Ελληνική Οικονομία	4
2.1.3. Κίνητρα και Πρακτικές Χειραγώγησης	5
2.2. Εύλογη Αξία και Οικονομική Κρίση	7
2.3. Συμπεράσματα	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ	9
3.1. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	9
3.1.1. Κυριότερες Διαφορές Μεταξύ των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων	10
3.1.2. Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ) και η Υιοθέτησή τους από τις Ελληνικές Εισηγμένες	12
3.1.3. Η εφαρμογή των ΔΠΧΠ στις Δημόσιες Επιχειρήσεις, στους Οργανισμούς Κύριας και Επικουρικής Ασφάλισης και στις Δημόσιες Μονάδες Υγείας	13

3.1.4. Επικρίσεις από την Εφαρμογή των ΔΠΧΠ στον Δημόσιο Τομέα	14
3.1.5. Αλλαγές στα ΔΛΠ που Σχετίζονται με την Οικονομική Κρίση	15
3.1.6. Ο Ρόλος της Εύλογης Αξίας στην Οικονομική Κρίση	16
3.1.7. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της Εφαρμογής των ΔΛΠ	17
3.2. Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα	18
3.2.1. Εφαρμογή των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων στην Ελλάδα	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	21
4.1. Το Χρονικό Μιας Προδιαγεγραμμένης Κρίσης	21
4.1.1. Ο Ρόλος των Σύνθετων Χρηματοοικονομικών Προϊόντων	23
4.1.2. Οι Σημερινές Εξελίξεις στην Παγκόσμια Οικονομία	27
4.2. Η Πορεία και η Δυναμική του Ελληνικού Χρέους	30
4.2.1. Διαρθρωτικές Αλλαγές στη Δομή της Ελληνικής Οικονομίας	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΔΝΤ ΚΑΙ Η ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ	34
5.1. Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	34
5.1.1 Αποστολή του ΔΝΤ	34
5.1.2. Κύριοι Δανειοδοτικοί Τρόποι	35
5.1.3. Παρέμβαση του ΔΝΤ σε Αδύναμες Οικονομικά Χώρες	37
5.2. Το Μνημόνιο της Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής	38
5.2.1. Ετήσιοι Στόχοι και Αποκλίσεις	40
5.3. Εφαρμογή του Μνημονίου Βάση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων	42
5.3.1. Τριμηνιαίες Αναφορές και Άσκηση Ελέγχου	42
5.3.2. Αποτελέσματα των Τριμηνιαίων Ελέγχων	47
5.3.3. Πρόγραμμα Εκταμιεύσεων Περιόδου 2010 έως 2013	51
5.4. Δυσκολίες στην Εφαρμογή των Μεταρρυθμίσεων και οι Τελευταίες Εξελίξεις	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	55
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ	58

Κατάλογος Πινάκων

σελίδα

Πίνακας 1	Παροχή στοιχείων από το υπουργείο οικονομικών	42 - 44
Πίνακας 2	Οι απαιτήσεις του ΔΝΤ από την ΤτΕ	45

Κατάλογος Αριθμητικών Δεδομένων

Πίνακας 3	Οι δόσεις του μηχανισμού στήριξης	52
-----------	-----------------------------------	----

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1	Η πορεία του ελληνικού δημόσιου χρέους	31
-------------	--	----

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

A.E.Π.	=	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
A.Π.Ε.	=	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
Δ.Ε.Δ.	=	Διευθέτηση Ετοιμότητας Διάθεσης
Δ.Ε.Π.	=	Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα
Δ.Λ.Π.	=	Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα
Δ.Π.Χ.Π.	=	Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης
Δ.Ν.Τ.	=	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
Δ.Σ.	=	Διοικητικό Συμβούλιο
E.E.	=	Ευρωπαϊκή Ένωση
E.K.T.	=	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
E.Λ.Π.	=	Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα
E.Λ.Τ.Ε.	=	Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων
E.O.K.	=	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
M.O.X.Π.	=	Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής
Π.Ο.Ε.	=	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
T.τΕ.	=	Τράπεζα της Ελλάδας
T.M.K.	=	Τεχνικό Μνημόνιο Κατανόησης
Χ.Α.Α.	=	Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών
A.B.C.P.	=	Asset-Backed Commercial Paper (Εμπορικοί Τίτλοι Δανειακών Εγγυήσεων)
C.D.O.	=	Collateralized Debt Obligation (Εγγυημένο Χρεωστικό Ομόλογο)
C.L.O.	=	Collateralized Loan Obligation (Εγγυημένο Δανειακό Ομόλογο)
C.P.D.O.	=	Constant Proportion Debt Obligation (Δανειακές Υποχρεώσεις Σταθερού Ποσοστού)
E.F.S.F.	=	European Financial Stability Facility (Ευρωπαϊκή Διευκόλυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας)
E.F.S.M.	=	European Financial Stabilisation Mechanism (Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης)
F.A.S.B.	=	Financial Accounting Standards Board (Επιτροπή Χρηματοοικονομικών Λογιστικών Προτύπων)

F.D.I.C.	=	Federal Deposit Insurance Corporation (Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ασφάλισης Καταθέσεων)
I.A.P.C.	=	International Auditing Practise Committee (Επιτροπή Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων)
I.A.S.B.	=	International Accounting Standards Board (Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων)
I.F.A.C.	=	International Federation of Accounting Committee (Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών)
I.F.R.I.C.	=	International Financial Reporting Interpretations Committee (Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης)
I.F.R.S.	=	International Financial Reporting Standards (Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης)
S.A.C.	=	Statements of accounting concepts (Συμβουλευτική Επιτροπή Προτύπων)
S.F.C.D.O.	=	Structured Finance Collateralized Debt Obligation (Δομημένο Εγγυημένο Δανειακό Ομόλογο)
S.P.V.	=	Μονάδες Ειδικού Σκοπού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Εισαγωγικά

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει ένα ιδιαίτερα σημαντικό και επίκαιρο θέμα, την εφαρμογή του μνημονίου με βάση τα Διεθνή Λογιστικά και Ελεγκτικά Πρότυπα στο πλαίσιο των μεταπτυχιακών σπουδών στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών σπουδών.

Η διεθνής κρίση έχει επηρεάσει αρνητικά την ελληνική οικονομία, ιδίως την περίοδο μετά το Σεπτέμβριο του 2008, αφότου δηλαδή η κρίση επιδεινώθηκε δραματικά. Ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, ο οποίος ήταν σταθερά υψηλός από το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 1990, επιβραδύνθηκε σημαντικά το 2008 με αποτέλεσμα τον Μάιο του 2010 να ζητήσουμε εξωτερική βοήθεια υπογράφοντας το μνημόνιο. Αδιαμφισβήτητα, η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση επηρέασε και τα Λογιστικά Πρότυπα σε σημαντικό βαθμό.

1.2. Σκοπός της Εργασίας

Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει τον ρόλο των Διεθνών Ελεγκτικών και Λογιστικών Προτύπων στην πορεία της ελληνικής οικονομίας. Η εργασία καλείται να απαντήσει στο ερώτημα αν τα Διεθνή Ελεγκτικά και Λογιστικά Πρότυπα συνέβαλαν αρνητικά ή θετικά στην επιδείνωση της κρίσης αλλά και αν αποτέλεσαν κάποια από τις αιτίες που οδήγησαν τη χώρα στην υπογραφή του μνημονίου.

1.3. Διάρθρωση των Κεφαλαίων

Στο παρόν πρώτο κεφάλαιο, γίνεται εισαγωγή στο θέμα που διαπραγματεύεται η εργασία, στη δομή της καθώς και στα ερωτήματα που καλείται να ερευνήσει.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια συνοπτική επισκόπηση της αρθρογραφίας στην οποία αναφέρεται ο ρόλος που έπαιξαν τα ΔΛΠ και η ελλιπής εφαρμογή των ΔΕΠ στην επιδείνωση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα που τελικά την οδήγησαν στην υπογραφή του μνημονίου.

Το τρίτο κεφάλαιο ασχολείται με την εφαρμογή των Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα στις Ελληνικές επιχειρήσεις, τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, στις επικρίσεις που δέχονται, στις αλλαγές που επήλθαν λόγω της οικονομικής κρίσης καθώς και με τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα από την εφαρμογή τους. Επίσης, αναφέρεται και στην εφαρμογή των Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα στην Ελλάδα.

Το τέταρτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στο φαινόμενο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και πως επιδείνωσε το πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, γίνεται μία εκτενής αναφορά στα γεγονότα που οδήγησαν την Ελλάδα στην υπογραφή του μνημονίου, στο ρόλο που έπαιξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τόσο στην Ελληνική όσο και στη παγκόσμια οικονομία, στην εφαρμογή του μνημονίου με βάση τα ΔΛΠ και τα ΔΕΠ καθώς και στις τελευταίες εξελίξεις στο πρόγραμμα της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων.

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και την πορεία της χώρας ως το μνημόνιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Από τα ΔΛΠ και τα ΔΕΠ ως στην Εφαρμογή του Μνημονίου

Από την εφαρμογή των ΔΛΠ και των ΔΕΠ στην Ελλάδα, πολλοί είναι οι επικριτές οι οποίοι υποστηρίζουν ότι συνέβαλλαν στην εδραίωση της οικονομικής κρίσης λόγω της μη ορθής εφαρμογή των ΔΕΠ σε συνδυασμό με τις ευκαιρίες χειραγώγησης αποτελεσμάτων που προσφέρουν τα ΔΛΠ. Η ανάγκη άντλησης αξιόπιστων πληροφοριών μέσω των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, από το επενδυτικό κοινό και γενικά τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, γίνεται όλο και μεγαλύτερη, ιδίως μετά τα οικονομικά σκάνδαλα που βγήκαν στο φως της δημοσιότητας τα τελευταία έτη.

2.1.1. Χειραγώγηση Αποτελεσμάτων και η Σχέση τους με τα ΔΛΠ

Η χειραγώγηση των αποτελεσμάτων είναι μία σκόπιμη παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχει θέσει η εκάστοτε διοίκηση μίας επιχείρησης (Burgstahler and Eames, 2006). Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας μία επιχείρηση προβαίνει είτε σε αυξομείωση των κερδών είτε σε μείωση των ζημιών της, πιθανόν για να εξομαλύνει διαχρονικά τα αποτελέσματα της προκειμένου να μειωθεί η διακύμανση των κερδών της. Φυσικά, τα κίνητρα που οδηγούν μία επιχείρηση σε τέτοιου είδους πρακτικές ποικίλλουν και κατ' επέκταση διαφέρουν και οι διάφοροι μέθοδοι ή στρατηγικές χειραγώγησης των αποτελεσμάτων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτές οι ενέργειες πολλές φορές λαμβάνουν χώρα μέσα στα πλαίσια των ΔΛΠ, εφόσον αυτά προσφέρουν ευελιξία στο λογιστικό χειρισμό των επιχειρηματικών γεγονότων μίας εταιρίας, ενώ άλλοτε η αλλοίωση των οικονομικών

καταστάσεων είναι σκόπιμη και πέραν ορισμένων ορίων προκειμένου να επιτευχθούν οι ανάλογοι στόχοι.

Ενώ το ελεγκτικό έργο στην Ελληνική οικονομική σκηνή καταγράφεται με το νόμο (Π.Δ. 226/1992), όπου καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι ελεγκτικές εταιρείες εξετάζουν το κατά πόσο οι ελεγχθέντες λογιστικές καταστάσεις εμφανίζουν «Ακριβοδίκαια» (fairly) την πραγματική οικονομική κατάσταση της επιχείρησης, ο σκοπός της ελεγκτικής εργασίας έχει μετατοπιστεί σήμερα από τον εντοπισμό της απάτης στη διαπίστωση της ορθής διατύπωσης των λογιστικών εγγραφών. Η ύπαρξη απάτης, δόλου και αμέλειας δεν μπορεί να μην κατέχουν κυρίαρχη θέση στην ελεγκτική εργασία.

Η διαστρέβλωση των οικονομικών καταστάσεων δεν εντοπίζεται μόνο σε εταιρίες του ιδιωτικού τομέα αλλά και στο δημόσιο, τον ημιδημόσιο καθώς και σε εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα σύμφωνα με τους Stalebrink και Sacco (2005). Οι παράγοντες που συναινούν σε αυτό το γεγονός είναι το κοινωνικό πρόσωπο της εταιρίας που απωθεί κάθε είδους καχυποψία περί της αξιοπιστίας του οργανισμού, το κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης που υπάρχει τόσο μεταξύ των στελεχών της όσο και μεταξύ εταιρίας και κράτους, οι πιο χαλαροί λογιστικοί έλεγχοι και η έλλειψη επιχειρηματικής και χρηματοοικονομικής εμπειρίας (Greenle et al, 2005).

Παράλληλα, οι Stalebrink και Sacco (2005) ισχυρίστηκαν επίσης ότι αν για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις το πρόβλημα λαμβάνει οικονομικές, κυρίως, διαστάσεις, για τις δημόσιες το θέμα είναι κατά βάση πολιτικό. Σκοπός των τελευταίων είναι να παρουσιάσουν ένα μικρό πλεόνασμα, ανεξαρτήτως αν αυτό υπάρχει ή όχι στην πραγματικότητα.

2.1.2. Επιπτώσεις της Χειραγώγησης στην Ελληνική Οικονομία

Υπάρχουν δύο διεθνείς έρευνες, αυτή του Leuz *et. al.* (2003) και αυτή του Bhattacharya *et. al* (2003), που καταλήγουν σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Αναφέρουν ότι η χειραγώγηση κερδών είναι σαφώς συχνότερο φαινόμενο σε χώρες στις οποίες οι επενδυτές δεν προστατεύονται ιδιαίτερα και οι ρυθμιστικές αρχές εφαρμόζουν πλημμελώς τον νόμο. Οι ελληνικές εταιρίες στις έρευνες αυτές κατατάσσονται πρώτες στη χειραγώγηση κερδών. Αυτό σημαίνει πως η αλήθεια των, παρεχόμενων από τις καταστάσεις, στοιχείων, παρουσιάζουν μια ψευδή εικόνα, γεγονός που αποτελεί πρόβλημα αφού θέτει υπό αμφισβήτηση την

κινητήρια δύναμη της αγοράς, την εμπιστοσύνη. Αυτή ακριβώς η εικόνα της Ελλάδας και η ψευδής εικόνα των καταστάσεων είναι πιθανό να αποτελεί μια από τις αιτίες για την γενικότερη ανυποληψία της ελληνικής κεφαλαιαγοράς που μπορεί να σημαίνει λίγους ξένους επενδυτές, με κερδοσκοπικά και όχι θεσμικά χαρτοφυλάκια.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα μπορεί να είναι κατάλληλα για ένα εθνικό περιβάλλον και όχι για κάποιο άλλο, γιατί υπάρχει περίπτωση να είναι ιδιαίτερα επιεική ή αυστηρά για ένα συγκεκριμένο εθνικό επιχειρησιακό περιβάλλον.

Η σύσταση και αποδοχή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων χωρίς να ληφθούν πρώτα υπόψη η πολυπλοκότητα των επιχειρησιακών περιβαλλόντων, ο πολιτισμός, η πολιτική, η νομοθεσία και τα οικονομικά των χωρών μπορεί να αποδειχθεί πρόωρη και ελλιπής.

Έτσι, ενώ η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων θεωρητικά θα έπρεπε να έχουν θετικό αντίκτυπο σε μια οικονομία, σε χώρες σαν την Ελλάδα όπου η χειραγώγηση, τόσο στον Ιδιωτικό όσο και στο Δημόσιο τομέα είναι σε υψηλό βαθμό, δεν θα πρέπει να θεωρείται παράλογο να ευθύνονται ως ένα βαθμό για τη διαστρέβλωση των οικονομικών αποτελεσμάτων, που μπορεί να οδηγήσει σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις όπως η οικονομική κρίση που βιώνουμε το τελευταίο διάστημα.

2.1.3. Κίνητρα και πρακτικές χειραγώγησης

Τα κίνητρα που έχει μια επιχείρηση για να παραποιήσει τις οικονομικές καταστάσεις μπορεί να προέρχονται από δυνάμεις που βρίσκονται στο εξωτερικό ή εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης (Rezaee, 2005). Τα κίνητρα (Jurinski and Lippman, 1999) τα οποία αναφέρονται συχνότερα στη διεθνή βιβλιογραφία μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- Εξωτερική πίεση (π.χ. ειδικοί όροι δανειακών συμβάσεων, σύγκλιση προς τις προσδοκίες των αναλυτών, ανταγωνισμός των επιχειρήσεων, συγχωνεύσεις και εξαγορές κ.ά.)
- Εσωτερική πίεση (π.χ. μη ρεαλιστικοί στόχοι, μερισματική πολιτική επιχείρησης, προσπάθεια φοροδιαφυγής κ.ά.)
- Απαιτήσεις κεφαλαιαγοράς (π.χ. άντληση κεφαλαίων από το Χρηματιστήριο)

- Πίεση αμοιβής / αποζημίωσης (π.χ. αμοιβές που σχετίζονται με τα δημοσιευμένα κέρδη ή την τιμή της μετοχής)
- Κίνδυνος χρεοκοπίας ή κατάχρησης
- Προσωπικές φιλοδοξίες των υψηλά ιστάμενων

Οι πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων που εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα και παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά, μέσω των οποίων κατηγοριοποιούνται. Συγκεκριμένα, ο Schillit (2002) αναφέρει επτά κατηγορίες πρακτικών παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων οι οποίες διαπιστώθηκαν με έρευνα του C.F.R.A. (Center of Financial Research and Analysis) και είναι οι εξής:

- Αναγνώριση εσόδων πολύ σύντομα ή αναγνώριση εσόδων «αμφισβητήσιμης ποιότητας» (π. χ. αναγνώριση εσόδων όταν εξακολουθούν να παρέχονται μελλοντικές υπηρεσίες, αναγνώριση εσόδων πριν την αποστολή των εμπορευμάτων ή πριν την αποδοχή από τον πελάτη, πωλήσεις σε θυγατρικές εταιρίες κ.ά.)
- Αναγνώριση «πλασματικών» εσόδων (π.χ. αναγνώριση μετρητών που λήφθηκαν στα πλαίσια δανεισμού ως έσοδα, αναγνώριση εισοδημάτων από επενδύσεις ως έσοδα από κανονική λειτουργία, αναγνώριση των επιστρεφόμενων ποσών από προμηθευτές ως έσοδα κ.ά.)
- Ενίσχυση εισοδήματος με κέρδη «μιας φορές» (π.χ. δημιουργία εισοδήματος από την ανακατάταξη / αναδιάρθρωση των λογαριασμών του Ισολογισμού)
- Μετάθεση τρεχόντων εξόδων σε μεταγενέστερη ή προγενέστερη χρήση (π.χ. κεφαλαιοποίηση λειτουργικών εξόδων)
- Αποφυγή καταγραφής υποχρεώσεων (στοιχείων Παθητικού) ή μη κανονική μείωσή τους
- Μετάθεση τρεχόντων εσόδων σε μεταγενέστερη χρήση
- Μετάθεση μελλοντικών εξόδων στην τρέχουσα χρήση ως «ειδικές χρεώσεις»

2.2 Εύλογη Αξία και Οικονομική Κρίση

Η εύλογη αξία χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων ορίζεται στο ΔΛΠ 39 ως το ποσό με το οποίο ένα περιουσιακό στοιχείο θα μπορούσε να ανταλλαγεί ή μια υποχρέωση να διακανονισθεί μεταξύ δύο μερών που ενεργούν με τη θέλησή τους και με πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς, στο πλαίσιο μιας συναλλαγής που διεξάγεται σε καθαρά εμπορική βάση. Συνεπώς, η εύλογη αξία λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς, καθώς και εκτιμήσεις για τις μελλοντικές εξελίξεις.

Η εύλογη αξία, σύμφωνα με τους επικριτές της, δεν είναι το καλύτερο «μέσο» επιμέτρησης και μεταφοράς πληροφοριών χρήσιμων για τη λήψη αποφάσεων από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, κυρίως σε περιόδους κρίσης. Η βασιμότητα αυτού του ισχυρισμού μπορεί να ερευνηθεί ανατρέχοντας στην ακαδημαϊκή έρευνα η οποία έχει εξετάσει εάν οι πληροφορίες που παρέχει η εύλογη αξία λαμβάνονται υπόψη από τους επενδυτές στις αποφάσεις τους για αποτιμήσεις τραπεζικών μετοχών και αν είναι αρκετά αξιόπιστες, ώστε να ενσωματώνονται στις τιμές τους. Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση έχει κεντρίσει τους ερευνητές να μελετήσουν τη σχέση της ποιότητας των πληροφοριών των οικονομικών καταστάσεων και της εύλογης αξίας στο πλαίσιο της αστάθειας της αγοράς (Song et al. 2010, Goh et al. 2009, Kolev 2010).

Οι κύριοι ισχυρισμοί κατά της εφαρμογής της εύλογης αξίας για την κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων είναι οι κάτωθι:

- δεν είναι το καλύτερο «μέσο» επιμέτρησης και μεταφοράς πληροφοριών χρήσιμων για τη λήψη αποφάσεων από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, κυρίως σε περιόδους κρίσης,
- εισάγει μεταβλητότητα στις οικονομικές καταστάσεις,
- εντείνει την προ-κυκλικότητα, συμβάλλοντας σε υπερβολική μόχλευση σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης και σε υπερβολικές διαγραφές και απομειώσεις σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, και
- σε περιόδους μειωμένης ή έλλειψης ρευστότητας στην αγορά, παρέχει πληροφορίες οι οποίες δεν αποτυπώνουν σωστά τα θεμελιώδη μεγέθη.

2.3. Συμπεράσματα

Η χειραγώγηση των οικονομικών καταστάσεων έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις και στη χώρα μας, αλλά και διεθνώς. Η τάση των διοικήσεων να εμφανίζουν μια παραπλανητική εικόνα της επιχείρησής τους, εκμεταλλευόμενες τις αδυναμίες των διάφορων λογιστικών κανόνων και νόμων ή ακόμη και παραβιάζοντας αυτούς, με απώτερο σκοπό την παρουσίαση των λογιστικών καταστάσεων, όχι όπως αυτές θα έπρεπε κανονικά να είναι, αλλά όπως συμφέρει κάθε φορά την επιχείρησή τους να εμφανίζονται αποτελεί το βασικό χαρακτηριστικό της χειραγώγησης των κερδών.

Στην Ελλάδα οι μέχρι σήμερα γνωστές παραποιήσεις, είχαν στόχο κυρίως τη μείωση των κερδών και της αντίστοιχης φορολογίας μέσα από τη διόγκωση των εξόδων (Spathis, 2002). Με την είσοδο όμως πολλών επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο και την αυξημένη ενασχόληση του επενδυτικού κοινού, η προσπάθειά τους εστιάζεται πλέον στην αύξηση των εσόδων και στην ταχεία ανάπτυξή τους που θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των κερδών.

Σημαντικό ρόλο στην ανίχνευση και των περιορισμό αυτών των τεχνικών οφείλουν να διαδραματίσουν οι ελεγκτές, ιδιαίτερα κατά το στάδιο της εκτίμησης της βαρύτητας των παραγόντων κινδύνου, οι οικονομικούς αναλυτές, καθώς και οι εποπτικές αρχές, όπως η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η νεοσύστατη Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ), οι Τράπεζες καθώς και οι ελεγκτικές υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

3.1. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) είναι κανόνες διεθνούς αναγνώρισης και παραδοχής, που προδιαγράφουν τα στοιχεία και τις πληροφορίες που πρέπει να παρατίθενται στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης.

Καθορίζουν τους κανόνες αποτίμησης των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της επιχείρησης, με τους οποίους ποσοτικοποιούνται τα έσοδα και τα έξοδά της, και κατ' επέκταση, η καθαρή περιουσία της επιχείρησης. Ακόμη καθορίζουν και τα επιμέρους συνθετικά στοιχεία, δηλαδή το περιεχόμενο των ετήσιων και ενδιάμεσων, ενοποιημένων και μη, οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης.

Τα Δ.Λ.Π. εμπλουτίζονται με οδηγίες που αλλάζουν τον αρχικό αυστηρώς λογιστικό τους προσανατολισμό και είναι τώρα γνωστά ως Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (International Financial Reporting Standards - IFRS).

Τα βασικά όργανα κατάρτισης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων είναι:

- Η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων
- Το Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB)
- Η Συμβουλευτική Επιτροπή Προτύπων (SAC)
- Η Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRIC)
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση

3.1.1. Κυριότερες Διαφορές Μεταξύ των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Η πράξη έδειξε ότι η μετάβαση από τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα στα ΔΛΠ ήταν και είναι ένα ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα και όχι μια απλή αλλαγή στον τρόπο λογιστικής απεικόνισης και παρουσίασης των οικονομικών στοιχείων, γεγονός που απαιτεί μεγάλη προσπάθεια, ιδιαίτερα σε χώρες, όπως η Ελλάδα, όπου τα εθνικά λογιστικά πρότυπα είναι προσανατολισμένα, σε κάποιες περιπτώσεις, στις φορολογικές ανάγκες και όχι στην πλήρη και ουσιαστική ενημέρωση των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.

Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ Ελληνικών και Διεθνών Λογιστικών Προτύπων διακρίνονται στις παρακάτω συγκεκριμένες κατηγορίες (Ντζανάτος, 2008).

α) Στις συντασσόμενες οικονομικές καταστάσεις.

Σύμφωνα με τα ΕΛΠ ο πίνακας Διάθεσης καταρτίζεται ως ιδιαίτερο τμήμα των οικονομικών καταστάσεων, ενώ με τα ΔΛΠ δεν συντάσσεται πίνακας Διάθεσης και η πληροφόρηση αυτή προκύπτει εν μέρει από την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης ή και από τον πίνακα μεταβολών καθαρής θέσης.

Πράγματι, ο πίνακας μεταβολών καθαρής θέσης δεν υφίσταται κατά τα ΕΛΠ και υποκαθίσταται εν μέρει από τον πίνακα Διάθεσης. Με τα ΔΛΠ όμως καταρτίζεται υποχρεωτικά και εμφανίζει τις μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων κατά τη διάρκεια της χρήσης και κατά τη λήξη της χρήσης μέσω της διανομής των αποτελεσμάτων.

Αναφορικά με την κατάσταση ταμειακών ροών κατά τα ΕΛΠ καταρτίζεται μόνο από τις εισηγμένες στο ΧΑΑ εταιρείες, ενώ με τα ΔΛΠ καταρτίζεται υποχρεωτικά σε απλή και ενοποιημένη βάση.

Το προσάρτημα είναι αρκετά συνοπτικό και το περιεχόμενό του καθορίζεται από τον Κ.Ν. 2190/20. Με τα ΔΛΠ, αντίθετα, το προσάρτημα παρέχει εκτεταμένη ανάλυση και πληροφόρηση επί των οικονομικών στοιχείων, έτσι ώστε να καλύψει τα κενά που δημιουργούν λόγω της συνοπτικής μορφής τους ο ισολογισμός και η κατάσταση αποτελεσμάτων.

β) Στη διαφορετική λογιστική αντιμετώπιση ορισμένων περιπτώσεων, γεγονότων, στοιχείων ισολογισμού, κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης, και πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων.

Όσον αφορά τα έξοδα πολυετούς απόσβεσης, συγκεκριμένες δαπάνες καταχωρούνται στον ισολογισμό και όχι στα αποτελέσματα και αποσβένονται, είτε άμεσα, είτε σε περίοδο πενταετίας κατά τα ΕΛΠ. Από την άλλη πλευρά με τα ΔΛΠ ο χαρακτηρισμός των εξόδων ως πολυετούς απόσβεσης επιτρέπεται υπό αυστηρές προϋποθέσεις, η τήρηση των οποίων επανεξετάζεται κάθε φορά που συντάσσονται οικονομικές καταστάσεις.

Για τις ενσώματες κινητοποιήσεις η αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων, καθώς και οι συντελεστές αποσβέσεων των παγίων στοιχείων, επιβάλλονται από τη φορολογική νομοθεσία, ενώ με τα ΔΛΠ η επιχείρηση χρησιμοποιεί μεταβλητές προκειμένου να αναπροσαρμόσει την αξία των ακινήτων της και αποσβένει τα πάγιά της βάσει της εκτιμώμενης ωφέλιμης ζωής τους.

Για τους τόκους δανείων κατασκευαστικής περιόδου με τα ΕΛΠ εμφανίζονται στην κατηγορία εξόδων εγκαταστάσεως του ισολογισμού και αποσβένονται εντός πενταετίας, ενώ με τα ΔΛΠ διακρίνουμε τη βασική μέθοδο και την εναλλακτική μέθοδο.

Για τις κρατικές επιχορηγήσεις με τα ΕΛΠ αυτές εμφανίζονται στα ίδια κεφάλαια και αποσβένονται αναλογικά με την απόσβεση του παγίου στο οποίο αφορούν. Με τα ΔΛΠ εμφανίζονται ή σε μεταβατικό λογαριασμό ως έσοδα επομένων χρήσεων, ή αφαιρετικά του κόστους κτήσης του παγίου.

Για τα έκτακτα αποτελέσματα υπάρχουν πολλές κατηγορίες δαπανών και εσόδων που εντάσσονται στην κατηγορία των εκτάκτων αποτελεσμάτων σύμφωνα με τα ΕΛΠ και με τα αντίστοιχα ΔΛΠ στο κονδύλιο αυτό καταχωρούνται μόνο τα αποτελέσματα πραγματικά εκτάκτων γεγονότων.

Επίσης, με τα ΕΛΠ ο φόρος εισοδήματος, οι μη ενσωματωμένοι φόροι στο λειτουργικό κόστος και οι διαφορές φορολογικού ελέγχου, εμφανίζονται στον πίνακα διάθεσης των αποτελεσμάτων, ενώ δεν υπολογίζεται αναβαλλόμενος φόρος. Με τα ΔΛΠ ο φόρος θεωρείται δαπάνη και εμφανίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως και υπολογίζεται αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση ή απαίτηση.

Τέλος, για τις διαφορές ενοποίησης εμφανίζονται στο ενεργητικό και αποσβένονται σύμφωνα με τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας αφαιρετικά των ιδίων κεφαλαίων σύμφωνα με τα ΕΛΠ, ενώ στα διεθνή λογιστικά πρότυπα η απόσβεση της διαφοράς δεν

υπερβαίνει την εικοσαετία και ο χρονικός ορίζοντας της απόσβεσης επανεκτιμάται στο τέλος κάθε διαχειριστικής περιόδου.

3.1.2. Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ) και η Υιοθέτηση τους από τις Ελληνικές Εισηγμένες.

Με τον ευρωπαϊκό κανονισμό 1606/2002 , η Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρεώνει τις εισηγμένες εταιρίες όλων των κρατών-μελών «να υιοθετήσουν μία ενιαία και υψηλής ποιότητας δέσμη Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για την κατάρτιση των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων, με στόχο τη σύγκλιση των λογιστικών προτύπων που χρησιμοποιούνται σήμερα διεθνώς και απώτερο σκοπό την επίτευξη μιας ενιαίας δέσμης παγκόσμιων Λογιστικών Προτύπων».

Έτσι, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία 1606/2002 και βάσει του Νόμου 3229/2004 (όπως τροποποιήθηκε από τον Νόμο 13 3301/2004), οι ελληνικές εταιρίες που είναι εισηγμένες σε οποιοδήποτε Χρηματιστήριο Αξιών (στην ημεδαπή ή στην αλλοδαπή) υποχρεούνται να συντάσσουν τις οικονομικές καταστάσεις τους (απλές και ενοποιημένες) από την χρήση που αρχίζει την 1 Ιανουαρίου 2005 και εφεξής, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ), γνωστά και ως Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ).

Η εφαρμογή των ΔΠΧΠ και στην Ελλάδα έχει ως στόχο τη μεγαλύτερη διαφάνεια και ποιότητα στις οικονομικές καταστάσεις και την αύξηση του επιπέδου ενημέρωσης του επενδυτικού κοινού. Επίσης θα βοηθήσει στη συγκρισιμότητα των ελληνικών επιχειρήσεων σε σχέση με τις ανταγωνίστριες τους στο εξωτερικό. Οι εισηγμένες στο ΧΑΑ εταιρίες υποχρεούνται να δημοσιεύουν σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ):

α) Σε ετήσια βάση (ν.2190/1920 άρθρ.42α, 43α, 134):

- Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (σε ατομική & ενοποιημένη βάση) που περιλαμβάνουν:

- Ισολογισμό
- Κατάσταση αποτελεσμάτων
- Κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων
- Κατάσταση ταμειακών ροών

- Επεξηγηματικές σημειώσεις

β) Σε περιοδική βάση (π.δ.360/1985 άρθρ.2)

- Ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις
- Στοιχεία και πληροφορίες (αποφάσεις 17/336/21.4.2005, 2/396/31.8.06 Δ.Σ. Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς)

Οι παραπάνω αποφάσεις έχουν ως στόχο την πλήρη ενημέρωση για την εικόνα των εισηγμένων εταιριών από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (επενδυτές, κράτος, τράπεζες, αναλυτές, κλπ). Με τον τρόπο αυτό αυξάνεται η διαφάνεια και η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και όλοι οι εμπλεκόμενοι έχουν πρόσβαση στις ίδιες πληροφορίες, αποτρέποντας έτσι φαινόμενα χειραγώγησης μετοχών. Συμπεραίνεται ότι στην Ελλάδα, ιδιαίτερα από το 2005 και μετά, υπάρχουν πλέον όλοι οι απαραίτητοι κανόνες, που συμβάλλουν στην αντικειμενική, ανεξάρτητη και αξιόπιστη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων, τουλάχιστον για τις εταιρίες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Η υποχρεωτική υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης από τις εισηγμένες, η θέσπιση των Ελληνικών Ελεγκτικών Προτύπων, που είναι άμεσα συνδεδεμένα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και η ενδυνάμωση των εποπτικών και ρυθμιστικών μηχανισμών, έχουν συμβάλει στην αύξηση της αξιοπιστίας της ελληνικής κεφαλαιαγοράς (τουλάχιστον πριν από την οικονομική κρίση) και έχουν καταστήσει τις ελληνικές εισηγμένες μία καλή επενδυτική επιλογή για ξένους και Έλληνες επενδυτές (Grant Thornton, 2008).

3.1.3. Η Εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Π. στις Δημόσιες Επιχειρήσεις, στους Οργανισμούς Κύριας και Επικουρικής Ασφάλισης και στις Δημόσιες Μονάδες Υγείας

Με το άρθρο 12 του Ν. 3429/2005 επιβλήθηκε στις Δημόσιες Επιχειρήσεις που δεν είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο η υποχρέωση καταρτίσεως των οικονομικών τους καταστάσεων με βάση τα Δ.Π.Χ.Π. για τις χρήσεις που αρχίζουν από 1.1.2008.

Με το άρθρο 36 του Ν. 3556/2007 επιβλήθηκε στους Οργανισμούς Κύριας και Επικουρικής Ασφάλισης η υποχρέωση κατάρτισης των οικονομικών τους καταστάσεων με βάση τα Δ.Π.Χ.Π. για τις χρήσεις που αρχίζουν από 1.1.2008.

Με το άρθρο 11 του Ν. 3697/2008 επιβλήθηκε στις Δημόσιες Μονάδες Υγείας η υποχρέωση κατάρτισης των οικονομικών τους καταστάσεων με βάση τα Δ.Π.Χ.Π., προσαρμοσμένα για το Δημόσιο Τομέα, που εκδίδονται από την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων.

3.1.4. Επικρίσεις από την Εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Π. στον Δημόσιο Τομέα

Συμφωνά με ειδικούς η εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Π. στο Δημόσιο Τομέα όχι μόνο δεν πρόκειται να επιλύσει κανένα ουσιαστικό πρόβλημα, αλλά απεναντίας θα δημιουργήσει άλλα προβλήματα, τα οποία συνοψίζονται στα εξής:

- Η πολυπλοκότητα και το πλήθος των μεταβολών που απαιτούνται στους λογιστικούς χειρισμούς για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Π. και η εκ των πραγμάτων τήρηση δύο σειρών λογιστικών βιβλίων, συνεπάγονται την κατακόρυφη άνοδο της λογιστικής εργασίας και τη συνακόλουθη αύξηση των σχετικών δαπανών.
- Λόγω του πλήθους των υποκειμενικών χειρισμών κατά την εφαρμογή της εύλογης αξίας παρέχονται ευρύτατες δυνατότητες για εμφάνιση μη πραγματοποιημένων κερδών.
- Δεδομένου ότι ένα από τα κριτήρια αξιολόγησης των διοικήσεων των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών είναι τα οικονομικά αποτελέσματα, επόμενο είναι να γίνει κατάχρηση των παρεχόμενων, από τα Δ.Λ.Π./Δ.Π.Χ.Π., δυνατοτήτων εμφανίσεως μη πραγματοποιημένων κερδών και την πλασματική παρουσίαση καλύτερης εικόνας από εκείνη που πράγματι είναι.

3.1.5. Αλλαγές στα ΔΛΠ που Σχετίζονται με την Οικονομική Κρίση

Αδιαμφισβήτητα, η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση επηρέασε τα Λογιστικά Πρότυπα σε σημαντικό βαθμό. Το μέγεθος της κρίσης και οι συνέπειές της στις οικονομικές καταστάσεις τραπεζικών, κυρίως, οργανισμών προκάλεσε την αντίδραση πολλών κυβερνήσεων και διακυβερνητικών οργανισμών, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, η κυβέρνηση των ΗΠΑ, το φόρουμ των G-20 κ.ά.

Κοινή συνισταμένη των αντιδράσεων ήταν η ανάγκη για:

- βελτίωση και απλούστευση των λογιστικών κανόνων σε ό,τι αφορά στα χρηματοοικονομικά μέσα,
- παροχή επιπλέον διευκρινίσεων σχετικά με τον υπολογισμό της εύλογης αξίας,
- παροχή επιπλέον γνωστοποιήσεων σχετικά με χρηματοοικονομικά μέσα και στοιχεία εκτός ισολογισμού.

Τόσο το IASB όσο και το FASB, δεσμεύθηκαν και εφαρμόζουν μια σειρά από ενέργειες, ώστε να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις που δημιουργήθηκαν.

Κάποιες από τις αλλαγές που θα πραγματοποιηθούν είναι:

- **ΔΠΧΑ 9: Χρηματοοικονομικά Μέσα (αντικατάσταση του ΔΛΠ 39): Απομείωση, Αντιστάθμιση**

Στόχος είναι η συνολική αντικατάσταση του ΔΛΠ 39 για να γίνει πιο απλό και κατανοητό και συνεπώς πιο ωφέλιμο για τους χρήστες των καταστάσεων. Για τις απομειώσεις αναμένεται πρότυπο το 4ο τρίμηνο του 2011, για την αντιστάθμιση το 2012 και για τον συμψηφισμό περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων το 4ο τρίμηνο του 2011. Το σπάσιμο του έργου σε τρία υποέργα, έγινε με σκοπό τη μεγαλύτερη συμμετοχή των ενδιαφερομένων και την ταχύτερη ολοκλήρωσή του. Η αντικατάσταση του ΔΛΠ 39, μεταξύ των άλλων σκοπεύει και στην εξομάλυνση των διαφορών με τα αμερικάνικα πρότυπα.

Για τις απομειώσεις των χρηματοοικονομικών μέσων εξετάστηκαν καταρχήν οι προσεγγίσεις που σχετίζονται: α) με τις αναμενόμενες ζημιές β) με πραγματοποιημένες ζημιές γ) με την εύλογη αξία. Γεννήθηκαν διάφορα ερωτήματα τα οποία τέθηκαν για απάντηση.

- **Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις**

Το έργο, σκοπό έχει να αντικαταστάσει όλο το ΔΛΠ 27 για τις ενοποιημένες καταστάσεις και τη ΜΕΔ 12 για τις ενοποιήσεις «μονάδων ειδικού σκοπού» (SPV), με ένα ενιαίο νέο πρότυπο.

Σε αυτό θα αποσαφηνίζεται η έννοια του «ελέγχου», ώστε να ισχύουν για όλες τις ενοποιούμενες εταιρίες ενιαία κριτήρια και θα βελτιωθούν οι γνωστοποιήσεις για τις ενοποιούμενες και μη ενοποιούμενες εταιρίες.

Η κρίση είχε σαν συνέπεια να επιταχυνθούν οι διαδικασίες, λόγω της σημασίας που έχει η σύνταξη των ενοποιημένων καταστάσεων και κυρίως λόγω των «χειρισμών» που έγιναν με τις μονάδες ειδικού σκοπού. Ο τρόπος που ορίζεται ο έλεγχος από το ΔΛΠ 27 και τη ΜΕΔ 12, αποκλίνει με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα στην πράξη και να μπορούν να γίνονται «χειρισμοί», που τελικά αλλοιώνουν τη δομή ενός ομίλου.

3.1.6. Ο Ρόλος της Εύλογης Αξίας στην Οικονομική Κρίση

Σύμφωνα με τα ΔΛΠ, ως εύλογη αξία (fair value) ορίζεται το ποσό με το οποίο ένα στοιχείο ενεργητικού θα μπορούσε να ανταλλαγεί ή ένα στοιχείο παθητικού να διακανονισθεί, μεταξύ μερών που ενεργούν ενσυνείδητα και με τη θέλησή τους, στα πλαίσια μίας συναλλαγής που γίνεται με τους συνήθεις όρους της αγοράς. Για την πλήρη κατανόηση της έννοιας της εύλογης αξίας διευκρινίζεται ότι η τιμή αγοράς (market price), αποτελεί την πιο καλή προσέγγιση για την εύλογη αξία, αν η αγορά στην οποία διαπραγματεύεται το χρηματοοικονομικό μέσο, διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά μιας αγοράς που είναι ενεργός και διαθέτει ρευστότητα (active and liquid).

Πολλοί επιστήμονες και ειδικοί “κατηγορούν” τη μέθοδο της εύλογης αξίας, ως μία από τις αιτίες υπερτίμησης των αποτελεσμάτων των εταιριών, με αποτέλεσμα την υπερτίμηση

των μετοχικών αξιών και τη δημιουργία φούσκας, που οδήγησε στην τωρινή οικονομική κρίση.

3.1.7. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της Εφαρμογής των ΔΛΠ

α) Βασικότερα πλεονεκτήματα

Η απεικόνιση των περιουσιακών στοιχείων των εταιρειών στην τρέχουσα αξία τους και όχι στην ιστορική τους αξία.

Η δυνατότητα κεφαλαιοποίησης και απόσβεσης σε περισσότερα έτη (με ανώτατο όριο τα 20) και για έξοδα διαφήμισης, τεχνολογικής έρευνας και ανάπτυξης.

Η δυνατότητα (έστω υπό αυστηρές προϋποθέσεις) αναπροσαρμογής των άυλων παγίων στην εύλογη αξία τους, με αντίστοιχη επιβάρυνση ή επαύξηση των αποτελεσμάτων της χρήσης.

Τα έξοδα κτήσης ακινητοποιήσεων, πρέπει να αποτελούν μέρος του κόστους κτήσης του παγίου στοιχείου που αφορούν, και δεν αποτελούν άυλο πάγιο ξεχωριστό.

Ο υπολογισμός των αποσβέσεων με βάση την ωφέλιμη ζωή των παγίων και όχι με βάση σταθερούς συντελεστές.

Η Ενοποίηση όλων των εταιριών οι οποίες πληρούν τον ορισμό συνδεδεμένης επιχείρησης ανεξάρτητα εάν έχουν διαφορετικό αντικείμενο δραστηριότητας.

Η διάκριση των μισθώσεων σε χρηματοδοτικές και σε λειτουργικές με αποτέλεσμα οι χρηματοδοτικές (leasing) να καταχωρούνται, για τον μεν μισθωτή ως αγορασθέντα πάγια, για τον δε εκμισθωτή ως πώληση παγίων.

β) Μειονεκτήματα των διεθνών λογιστικών προτύπων

Η εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων έχει όμως και ορισμένα σοβαρά μειονεκτήματα. Πιο συγκεκριμένα, η χρήση της εύλογης αξίας, ως βασικής μεθόδου αποτιμής των σημαντικών στοιχείων του ισολογισμού, είτε αυτή διαμορφώνεται σε ενεργές αγορές, είτε προσδιορίζεται με διάφορες τεχνικές αποτιμής, μειώνει σημαντικά την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων.

3.2. Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα

Οι ραγδαία μεταβαλλόμενες οικονομίες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και διεθνώς, έχουν δημιουργήσει πολλές ευκαιρίες για μια άνευ προηγουμένου ανάπτυξη των επιχειρήσεων μέσω της τεχνολογίας και της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου.

Η παγκοσμιοποίηση αυτή, όμως, έχει δημιουργήσει τέτοιους οικονομικούς και επιχειρηματικούς δεσμούς που η οικονομική αλληλεξάρτηση μεταξύ των χωρών έχει αυξηθεί σημαντικά. Τα δεδομένα αυτά καθιστούν επιβεβλημένη την εφαρμογή διεθνών προτύπων τα οποία να διασφαλίζουν υψηλής ποιότητας οικονομική πληροφόρηση η οποία να είναι συγκρίσιμη και κατανοητή, ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσής της.

Για το σκοπό αυτό, η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (International Federation of Accounting Committee-I.F.A.C.), έθεσε σαν στόχο την ανάπτυξη και βελτίωση ενός συντονισμένου παγκόσμιου λογιστικού επαγγέλματος με εναρμονισμένα λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα. Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκαν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) και τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (ΔΕΠ).

Η έκδοση των Ελεγκτικών Προτύπων και των Οδηγιών για τον έλεγχο πραγματοποιείται από μια υποεπιτροπή της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants- I.F.A.C), την Επιτροπή Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων (International auditing Practise Committee- I.A.P.C.), η οποία είναι μία μόνιμη επιτροπή του Συμβουλίου της I.F.A.C. Η I.A.P.C, επιλέγει θέματα για λεπτομερή μελέτη και αναθέτει σε άλλες υποεπιτροπές τη μελέτη και την υποβολή σχεδίου.

Τα εθνικά πρότυπα ελέγχου τα οποία εκδίδει η κάθε χώρα, διαφέρουν όπως είναι αναμενόμενο σε μορφή και περιεχόμενο. Η I.A.P.C. λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις διαφορές εκδίδει τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (ΔΕΠ), τα οποία και προορίζονται για διεθνή αποδοχή.

Να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο ότι τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (ΔΕΠ) δεν παρακάμπτουν τους κανονισμούς που διέπουν τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων σε κάθε χώρα.

Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα περιέχουν βασικές αρχές, διαδικασίες καθώς και άλλες οδηγίες με μορφή επεξηγηματικού και άλλου υλικού. Τα ΔΕΠ προβλέπουν, μεταξύ άλλων, τη συνολική «ποσοτικοποίηση» των παρατηρήσεων που σημειώνει ο ορκωτός ελεγκτής στην έκθεσή του. Δηλαδή, πώς θα διαμορφώνονταν τα κέρδη ή οι ζημιές μίας εταιρείας, αλλά και η καθαρή θέση, εάν είχαν ληφθεί υπόψη τα ποσά που αναγράφονται στις σημειώσεις.

Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα αναφέρονται, επίσης, σε ένα πλήθος παραγόντων που επηρεάζουν την ανεξαρτησία του ελεγκτή από τον ελεγχόμενο. Όπως για παράδειγμα, η ετήσια περιοδική αμοιβή που εισπράττει ένας ελεγκτικός φορέας από μια εταιρεία δεν πρέπει να αποτελεί ουσιαστικό ποσοστό των συνολικών ετήσιων ελεγκτικών αμοιβών του ελεγκτικού φορέα. Αν και δεν προσδιορίζονται ακριβή ποσοστά από τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα, υπάρχουν ωστόσο θεσμικοί φορείς στο εξωτερικό (π.χ. Αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς) που έχουν προχωρήσει σε ακριβή προσδιορισμό τους.

Στα βασικά πλεονεκτήματα των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων συμπεριλαμβάνεται και η ύπαρξη πολλών διαφορετικών προτύπων εκθέσεων ελέγχου (τακτικός έλεγχος, ειδικός έλεγχος, επισκόπηση, διαχειριστικός έλεγχος κ.λ.π.), καθώς και μεθόδων για την προσαρμογή των ελέγχων σε πολύπλοκα μηχανογραφικά συστήματα που επιτρέπουν τη χρήση σύγχρονων στατιστικών μοντέλων.

3.2.1 Εφαρμογή των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων στην Ελλάδα

Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα εισήχθησαν στην ελληνική νομοθεσία με τον νόμο 3693/2008 που έχει ως αντικείμενο την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της Οδηγίας 2006/43/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Μαΐου 2006 (ΕΕ L157 της 9.6.2006) και τη συνεπαγόμενη, λόγω της προαναφερόμενης εναρμόνισης, συμπλήρωση και μεταβολή του νομοθετικού πλαισίου, που διέπει τον ελεγκτικολογιστικό θεσμό, όπως, κυρίως, το νομοθετικό αυτό πλαίσιο έχει ρυθμισθεί από το ν. 3148/2003 «Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, αντικατάσταση και συμπλήρωση των διατάξεων για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 136 Α' /5.6.2003).

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου και κάθε νομοθετικής ρύθμισης, που διέπει τον ελεγκτικολογιστικό θεσμό ισχύει ο ακόλουθος ορισμός για τον υποχρεωτικό έλεγχο:

«Υποχρεωτικός έλεγχος»: ο έλεγχος των ατομικών ή ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων που προβλέπονται από τις Οδηγίες 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25ης Ιουλίου 1978 (ΕΕ L 222 της 14.8.1978), 83/349 ΕΟΚ του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 1983 (ΕΕ L193 της 18.7.1983), 86/635 ΕΟΚ του Συμβουλίου της 8ης Δεκεμβρίου 1986 (ΕΕ L 372

της 31.12.1986) και της Οδηγίας 91/ 674 ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 374 της 31.12.1991). Επίσης ως «υποχρεωτικός έλεγχος» ορίζεται και οποιασδήποτε φύσης και έκτασης ελεγκτική εργασία προβλέπεται από την υφιστάμενη νομοθεσία, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, ότι διενεργείται από νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο. Με Κανονιστικές Πράξεις της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) μπορεί να χαρακτηριστεί ως «υποχρεωτικός έλεγχος» οποιασδήποτε φύσης και έκτασης ελεγκτική εργασία αναλαμβάνεται από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

Σύμφωνα με το κεφάλαιο V, άρθρο 24, του παρόντος νόμου οι υποχρεωτικοί έλεγχοι, ανάλογα με τη φύση τους, διενεργούνται σύμφωνα με:

- α) τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (International Standards on Auditing),
- β) τα Διεθνή Πρότυπα Επισκόπησης (International Standards on Review Engagements),
- γ) τα Διεθνή Πρότυπα Συναφών Εργασιών (International Standards on Related Services).

Οι νόμιμοι ελεγκτές και τα ελεγκτικά γραφεία έχουν υποχρέωση να εγκαταστήσουν και να διατηρούν εσωτερικό σύστημα διασφάλισης της ποιότητας των εργασιών, που διενεργούνται σύμφωνα με τα πρότυπα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος Άρθρου. Το εσωτερικό σύστημα διασφάλισης της ποιότητας των εργασιών, θα πρέπει να είναι εναρμονισμένο με τα οριζόμενα από τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου Ποιότητας (International Standards on Quality Control).

Μετά την οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα και την υπογραφή του μνημονίου το 2010, η χώρα έχει υποχρέωση να εκδίδει τριμηνιαίες αναφορές για την πορεία των εσόδων-εξόδων της οι οποίες ελέγχονται με βάση τα ΔΛΠ και τα ΔΕΠ από ειδικό κλιμάκιο του ΔΝΤ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

4.1 Το Χρονικό Μιας Προδιαγεγραμμένης Κρίσης

Η χρηματοπιστωτική κρίση – credit crunch - , η οποία άρχισε το Καλοκαίρι του 2007 και συνεχίζεται έως και σήμερα, και η οικονομική κρίση που ακολούθησε είναι από τις πλέον ηχηρές της σύγχρονης παγκόσμιας οικονομικής ιστορίας. Οι συνέπειες της κρίσης καταγράφονται και αποτιμώνται καθημερινά και αναφέρονται σε κρατικές οντότητες, σε επιχειρήσεις ή και σε νοικοκυριά. Σε πολλές περιπτώσεις, οι αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης αυτής αποδείχτηκαν καταστροφικές για τράπεζες, επιχειρήσεις, ακόμα και για κράτη. Αρχικά, ιδιαίτερα επλήγησαν οι τράπεζες και γενικότερα οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, αφού μεγάλος αριθμός αυτών, κυρίως σε ανεπτυγμένες οικονομίες οδηγήθηκαν σε πτώχευση.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σύμφωνα με στοιχεία του Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC), μόνο το 2009 στις Η.Π.Α. πτώχευσαν 140 τράπεζες (Αγγελόπουλος, 2010). Μεγάλος είναι και ο αριθμός των επιχειρήσεων που οδηγήθηκαν στην πτώχευση. Όσον αφορά τα κράτη αναφέρουμε τα σημαντικά προβλήματα που παρουσίασαν η Ισλανδία και η Ελλάδα, αν και τα προβλήματα της χώρας μας δεν οφείλονται μόνο στη χρηματοπιστωτική κρίση αλλά κυρίως στο δημοσιονομικό πρόβλημα. Γενικότερα από το τέλος του 2008 όλες οι μεγάλες ανεπτυγμένες οικονομίες πέρασαν σε φάση ύφεσης, η οποία σε σύντομο χρόνο εμφανίστηκε και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Άξιο λόγου είναι και το γεγονός ότι για πρώτη φορά μετά τη μεταπολεμική περίοδο η παγκόσμια οικονομία εμφάνισε μηδενική ή αρνητική ανάπτυξη.

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον διεξάγεται και η συζήτηση γύρω από την αναζήτηση των αιτιών της κρίσης. Κυρίαρχα ερωτήματα, στα οποία αναμένονται απαντήσεις από τους ειδικούς του χρηματοοικονομικού χώρου είναι της παρακάτω λογικής:

Ποια ήταν η αφετηρία και ποια τα κύρια χαρακτηριστικά της κρίσης; Για ποιο λόγο ο χρηματοπιστωτικός χώρος βρέθηκε σε αδυναμία στήριξης των αγορών και των οικονομιών;

Γιατί η κρίση δεν προβλέφθηκε εγκαίρως και δεν ελήφθησαν τα αναγκαία μέτρα για την αποτροπή της; Ποια είναι τα στοιχεία που δηλώνουν το τέλος μιας τέτοια κρίσης; Πότε είναι ρεαλιστικό να αναμένετε ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας; Ποιο είναι το σχήμα της ανάκαμψης; Έχει ανάκαμψη τη μορφή W, τη μορφή V ή κάποια άλλη μορφή; Ποια μέτρα πρέπει να λαμβάνονται σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να αντιμετωπιστεί μία τέτοια κρίση;

Ως βασικές αιτίες της κρίσης και κύριοι παράγοντες μη έγκαιρης διάγνωσής της αναφέρονται η καθυστερημένη θεσμοθέτηση κανόνων και η μη τήρηση του υφιστάμενου ρυθμικού πλαισίου από τα πιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες) και από τους λοιπούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Η εφαρμογή βελτιωμένου θεσμικού πλαισίου, κυρίως μέσω τις οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις χρηματοπιστωτικές αγορές (Οδηγία 39/2004/EK), είχε ημερομηνία έναρξης εφαρμογής την 11 Νοεμβρίου 2007, δηλαδή όταν πλέον η κρίση είχε αρχίσει να εμφανίζεται, ενώ στη συνέχεια δεν εφαρμόστηκε σωστά, ούτε εποπτεύθηκε η εφαρμογή της στο βαθμό που έπρεπε.

Παράλληλα δεν εποπτεύθηκε η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής από τα πιστωτικά ιδρύματα των κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας I (Basel I), ενώ η εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II (Basel II), είχε αφετηρία τον Ιανουάριο του 2008, δηλαδή αρκετά καθυστερημένα. Επίσης, όπως προκύπτει τελικά, ελλιπής ήταν και η εφαρμογή από τις επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού χώρου, η τήρηση και ορθή εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ).

Καταλυτική ήταν και η απουσία επαρκούς ρυθμιστικού πλαισίου για επενδυτικά σχήματα όπως τα hedge funds και τα private equity funds, η πλημμελής ή ανύπαρκτη εποπτεία τους από τις αρμόδιες αρχές, η λανθασμένη αξιολόγηση από τους οίκους αξιολόγησης των θέσεων (short-long) των τοξικών ομολόγων ή των χαρτοφυλακίων που περιείχαν τέτοια ομόλογα, η αδυναμία πολλών στελεχών της αγοράς να κατανοήσουν τη λειτουργία των σύνθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων, η λανθασμένη τιμολόγηση των προϊόντων στις αγορές και η συνακόλουθη διαμόρφωση συνθηκών εξισορροπητικής κερδοσκοπίας (arbitrage) και η «απληστία» των επενδυτικών οίκων και των επενδυτών. Σημειώνεται ότι πολλοί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί λίγες μέρες προ της καταρρεύσεώς τους εμφανίζονται με καλή αξιολόγηση από οίκους αξιολόγησης.

Και όλα αυτά σε χρόνο που γιγαντωνόταν η χρήση των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων (financial derivatives), ο ρόλος των οποίων υπήρξε

καταλυτικός για την εμφάνιση της κρίσης, ενώ παράλληλα αναπτύσσονταν παντός είδους χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, στηριζόμενοι από το θεσμικό πλαίσιο και από την αλόγιστη αποδοχή τους από τις αγορές και τους επενδυτές.

Γενικότεροι παράγοντες, αναλόγως της οπτικής γωνίας που κάποιος προσεγγίζει το θέμα, θεωρούνται η μη ικανοποιητική λειτουργία της ελεύθερης παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, η αδυναμία αυτορρύθμισης των ελευθέρων αγορών και η άναρχη λειτουργία αυτών καθώς και οι αντιφάσεις του καπιταλιστικού συστήματος ως ενδογενές στοιχείο αυτών.

4.1.1 Ο Ρόλος των Σύνθετων Χρηματοοικονομικών Προϊόντων

Εξειδικεύοντας τα παραπάνω ως πρώτος αποδεκτός από τους περισσότερους, κατά συνέπεια και ο βασικότερος, παράγοντας της κρίσης θεωρείται και αναγνωρίζεται η δημιουργία πλασματικών κεφαλαίων (notional capital) (Γαλιάτσος, 2010) διαφόρων μορφών, αφετηρία και βάση των οποίων αποτέλεσαν τα σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα, κυρίως τα χρηματοοικονομικά παράγωγα (financial derivatives) και τα χρηματιστηριακά εμπορεύματα (commodities) μέσω της χρηματοοικονομικής μόχλευσης ή του πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος που προσθέτουν τα προϊόντα αυτά στις χρηματοοικονομικές τοποθετήσεις. Το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα προκύπτει από τη δομή των προϊόντων αυτών η οποία επιτρέπει την τοποθέτηση ή δέσμευση ελάχιστων πραγματικών κεφαλαίων για τη δημιουργία των ονομαστικών ή πλασματικών ποσών (notional amounts) από τα οποία εξαρτάται το τελικό κέρδος ή η τελική ζημιά μιας τοποθέτησης, ιδιαίτερα όταν αυτά χρησιμοποιούνται για λόγους κερδοσκοπικούς.

Με τον τρόπο αυτό το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα δημιούργησε και ανέπτυξε κάποιο είδος ονομαστικού ή πλασματικού χρήματος, πέραν του αναγκαίου για τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, με στόχο την επίτευξη βραχυπρόθεσμων μεγάλου ύψους κερδών, μη λαμβάνοντας υπόψη ή αδιαφορώντας για τους αναλαμβανόμενους κινδύνους και τη διαμόρφωση συνθηκών μακροπρόθεσμων ζημιών.

Αν και η χρήση των παραγώγων και των σύνθετων στρατηγικών τους ήταν ευρεία κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες και είχε οδηγήσει σε συγκεκριμένες περιπτώσεις σε

μεγάλα προβλήματα, όπως για παράδειγμα, στην πτώχευση της Baring Bank το 1995, κατά την τελευταία κρίση αναδείχθηκε ο καταλυτικός τους ρόλος στην εκδήλωση και εξέλιξη μιας παγκόσμιας κρίσης. Η κρίση άρχισε να γίνεται γνωστή με την εμφάνιση των πρώτων προβλημάτων στην αγορά στεγαστικών δανείων στις Η.Π.Α. (subprime market), όταν αυτά άρχισαν να διαμορφώνουν στοιχεία δανείων χαμηλής εξασφάλισης (subprime loans). Η κρίση βεβαίως υπόβοσκε αρκετό χρόνο προ της εμφανίσεώς της, αφού η γέννησή της μπορεί χρονικά να ταυτιστεί με την έναρξη της ανάπτυξης των παραπάνω αναφερόμενων πλασματικών κεφαλαίων μέσω της ανορθολογικής και λογιστικής χρήσης σύνθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων, γνωστών ως δομημένων επενδυτικών προϊόντων (structured products), τα οποία συνδυάζουν τις τρέχουσες αγορές (spot markets) με τις προθεσμιακές αγορές (forward markets) των χρηματοοικονομικών προϊόντων και τους αναλαμβανόμενους κινδύνους μέσω των κερδοσκοπικών τοποθετήσεων επ' αυτών, μπολιασμένων με την πολλαπλασιαστική δυναμική της μόχλευσης των παραγώγων και της μετακύλισης των κινδύνων σε άλλους επενδυτές.

Στην αλυσίδα της κρίσης πολύ σημαντικός ήταν και ο κρίκος της τιτλοποίησης των τραπεζικών δανείων, δηλαδή της πώλησης των δανείων από τις τράπεζες, κυρίως των στεγαστικών με υποθήκη επί του ακινήτου, η αγορά του οποίου χρηματοδοτήθηκε με το δάνειο, της μετατροπής των απαιτήσεων αυτών, από τις αποκτώσες αυτές Εταιρίες Ειδικού Σκοπού, σε ομόλογα και την πώλησή των ομολόγων αυτών σε επενδυτές.

Η τιτλοποίηση, η οποία κατ' αρχάς και σε μεγάλη έκταση αναπτύχθηκε στις αγορές των Η.Π.Α., απέφερε μεγάλη ρευστότητα στις τράπεζες. Στην συνέχεια εφαρμόστηκε σε όλες τις χρηματοοικονομικές αγορές, αναπτυγμένες και λιγότερο ανεπτυγμένες. Η ρευστότητα που αντλήθηκε με την τιτλοποίηση οδήγησε σε αναζήτηση πελατών για χορήγηση νέων δανείων με χαλάρωση των κριτηρίων πιστοληπτικής ικανότητας και κατά συνέπεια με αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο. Μετά την ολοκλήρωση του κύκλου αυτού τιτλοποιήθηκαν και τα νέα δάνεια αποφέροντας έτσι νέα ρευστότητα στις τράπεζες. Η νέα ρευστότητα επαναχορηγήθηκε, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οποιαδήποτε κριτήρια πιστοληπτικής ικανότητας. Αποκαλυπτικής της εικόνας είναι η αποκάλυψη στελέχους επιχείρησης του χρηματοπιστωτικού χώρου των Η.Π.Α. ότι είχαν αποφασίσει να χρηματοδοτούν ότι κινείτο όρθιο.

Η αλόγιστη αυτή χρηματοδότηση είχε ως πρώτο αποτέλεσμα τη μεγάλη αύξηση της ζήτησης για κατοικία και την υπερβολική αύξηση της αξίας των ακινήτων, με την αξία των υποθηκών, και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, να διαμορφώνεται στο ίδιο ύψος.

Επομένως οι επενδυτές που αποκτούσαν τα ομόλογα της τιτλοποίησης, είτε στην πρωτογενή είτε στη δευτερογενή αγορά, κατείχαν τίτλους που καλύπτονταν με υποθήκες σε πολύ υπερτιμημένες αξίες. Έτσι, οποιαδήποτε πτώση της αξίας των ακινήτων θα οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια στην πτώση της αξίας των τίτλων και στην έλλειψη επενδυτικού ενδιαφέροντος γι' αυτούς στις δευτερογενείς αγορές και σε ένα ντόμινο αλυσιδωτών αντιδράσεων στον αμερικανικό και ευρωπαϊκό τραπεζικό και κτηματομεσιτικό τομέα.

Παράλληλα κατά την ίδια περίοδο αναπτύχθηκαν και προϊόντα αντιστάθμισης και μετακύλησης του αναλαμβανόμενου (ελλιπώς εκτιμηθέντος) πιστωτικού κινδύνου, κυρίως με την ανάπτυξη σύνθετων πιστωτικών παραγώγων με χαρακτηριστική ονοματολογία, όπως ενδεικτικά collateralized debt obligation (CDO), structured finance CDOs (SFCDOs), collateralized loan obligations (CLOs), constant proportion debt obligation (CPDO) ή asset-backed commercial paper (ABCP), και σύνθετων στρατηγικών, όπως convertible arbitrage, ή equity market neutral, τα χαρακτηριστικά των οποίων δεν ήταν σαφή, ούτε πλήρως αναγνωρίσιμα και κυρίως δεν μηδένιζαν τον κίνδυνο αλλά τον μετακυλούσαν. Η αποτίμηση των σύνθετων αυτών προϊόντων πραγματοποιείτο με ανάπτυξη και εφαρμογή άγνωστης αξιοπιστίας πολύπλοκων μαθηματικών μοντέλων.

Κατ' ουσία με τη διαδικασία αυτή ο ενσωματωμένος στους τίτλους της τιτλοποίησης κίνδυνος αναλαμβανόταν στο σύνολό του από τον αγοραστή των πιστωτικών παραγώγων.

Στα ομόλογα της τιτλοποίησης, σε πολλές περιπτώσεις πέραν της πραγματικής αξίας των δανείων προστέθηκε και η μόχλευση, δηλαδή κάποιο πλασματικό ή ονομαστικό ποσό με ενσωμάτωση σ' αυτά παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων ή των πιστωτικών παραγώγων αντιστάθμισης του πιστωτικού κινδύνου, είτε μεμονωμένα είτε με τη συμμετοχή αυτών σε ένα σύνθετο χαρτοφυλάκιο. Ο αυθαίρετος μαθηματικός τρόπος αποτίμησης των σύνθετων αυτών προϊόντων δεν επέτρεπε στους περισσότερους επενδυτές που αποκτούσαν αυτά τα σύνθετα προϊόντα να κατανοήσουν τη σύνθεση και το περιεχόμενό τους, αλλά ούτε να ελέγξουν τη σωστή αποτίμησή τους.

Τα ομόλογα αυτά χαρακτηρίστηκαν ως «τοξικά ομόλογα» ή γενικότερα «τοξικά χρηματοοικονομικά προϊόντα». Η «τοξικότητα» των ομολόγων επιβαρύνθηκε, δηλαδή η αξία τους περιορίστηκε σε ύψος χαμηλότερο ακόμα και από την πραγματική αξία των τιτλοποιημένων δανείων που αντιπροσώπευαν, όταν, η αξία των ακινήτων, η αγορά των οποίων είχε χρηματοδοτηθεί με τη ρευστότητα των τιτλοποιημένων δανείων, μειώθηκε δραματικά, όπως από κάθε ορθολογικά σκεπτόμενο αναμενόταν, λόγω αδυναμίας μεγάλου αριθμού δανειοληπτών, ιδιαίτερα στις Η.Π.Α., να αποπληρώσουν τις δόσεις των δανείων

τους, οδηγώντας σε ισόποση τουλάχιστον μείωση και της αξίας των υποθηκών. Η αξία των ομολόγων ακολούθησε την πτωτική πορεία της αξίας των υποθηκευμένων ακινήτων.

Όπως ήδη αναφέραμε τα παραπάνω τοξικά ή μοχλευμένα χρηματοοικονομικά προϊόντα, η ονομαστική αξία των οποίων σε σημαντικό μέρος ήταν πλασματική, μετά την έκδοσή τους είχαν προωθηθεί στις δευτερογενείς χρηματοπιστωτικές αγορές και είχαν αγοραστεί από επενδυτές, μεταφέροντας έτσι ρευστότητα (χρήμα) από την πραγματική οικονομία στους πωλητές τους, περιορίζοντας ταυτοχρόνως τις δυνατότητες χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας.

Οι επενδυτές ή αγοραστές των προϊόντων αυτών, τόσο στις πρωτογενείς όσο και στις δευτερογενείς αγορές, ήταν άλλες τράπεζες ή γενικότερα χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, αμοιβαία κεφάλαια, hedge funds, private equity και άλλων μορφών επενδυτικά κεφάλαια αλλά και ιδιώτες επενδυτές, μεγάλης ή μεσαίας οικονομικής επιφάνειας και δευτερευόντως μικροί επενδυτές, είτε με απευθείας τοποθετήσεις είτε με την τοποθέτηση των διαθεσίμων τους σε δευτερογενή τοξικά χρηματοοικονομικά προϊόντα, που διαμόρφωναν οι τράπεζες και οι άλλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Επενδυτές σε πολλές περιπτώσεις ήταν και κράτη ή περιφερειακές και τοπικές κυβερνήσεις.

Αρα, κατά τον κρίσιμο χρόνο υπήρχαν επενδυτές που κατείχαν τοξικά ομόλογα ή τοξικά χρηματοπιστωτικά μέσα (θέσεις long) σε ευαίσθητη από άποψη αποτίμησης ισορροπία και επενδυτές σε προϊόντα αντιστάθμισης της λεπτής αυτής ισορροπίας.

Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να θυμηθούμε τον ορισμό που δίνουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα στα χρηματοπιστωτικά μέσα:

«Χρηματοοικονομικό μέσο είναι κάθε σύμβαση που δημιουργεί ταυτόχρονα ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο για μια οικονομική οντότητα και μια χρηματοοικονομική υποχρέωση ή ένα συμμετοχικό τίτλο για μια άλλη οικονομική οντότητα». Εφαρμόζοντας τον παραπάνω ορισμό προκύπτει ότι κάποιες οικονομικές οντότητες στον κρίσιμο χρόνο κατείχαν χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, έχοντας καταβάλει για αυτά χρήμα (ρευστό), τα οποία, όπως αναφέραμε, δεν είχαν αποτιμηθεί σωστά ή των οποίων η εύλογη αξία ήταν διαφορετική (χαμηλότερη) από το ρευστό που είχε καταβληθεί για την απόκτησή τους.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ορίζουν την εύλογη αξία των χρηματοπιστωτικών μέσων ως εξής:

«Εύλογη αξία είναι το ποσό με το οποίο ένα περιουσιακό στοιχείο θα μπορούσε να ανταλλαγεί ή μια υποχρέωση να διακανονισθεί μεταξύ δύο μερών που ενεργούν με τη θέλησή

τους και με πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς, στα πλαίσια μια συναλλαγής που διεξάγεται σε καθαρά εμπορική βάση» (Βλάχος Χ. και Λουκά Λ., 2007).

Μετά την μείωση της αξίας ακινήτων οι επενδυτές (τράπεζες, χρηματοοικονομικοί οργανισμοί και ιδιώτες) διαπίστωσαν ότι τα ομόλογα (χρηματοπιστωτικά μέσα) που είχαν αγοράσει άρχισαν να χάνουν αξία και την ίδια στιγμή κανένας δεν ενδιαφερόταν γι' αυτά σε περίπτωση που ήθελαν να τα μεταπουλήσουν στις δευτερογενείς αγορές, ενώ σε πολλές περιπτώσεις οι εκδότες του αδυνατούσαν να καταβάλλουν ακόμα και τους τόκους τους. Επομένως, η εύλογη αξία αυτών είχε μειωθεί ή σε πολλές περιπτώσεις μηδενιστεί. Με τον τρόπο αυτό η αξία του ενεργητικού των τραπεζών, των θεσμικών επενδυτών και των ιδιωτών επενδυτών που κατείχαν τα ομόλογα αυτά περιορίστηκε και σε πολλές περιπτώσεις μηδενίστηκε οδηγώντας σε αντίστοιχη μείωση της καθαρής τους θέσης και έτσι σε χρεοκοπία πιστωτικά ιδρύματα, θεσμικούς επενδυτές, αλλά και ιδιώτες.

Άμεσο αποτέλεσμα ήταν η διαμόρφωση συνθηκών αφερεγγυότητας των τραπεζών και η δυσκολία ή αδυναμία άντλησης κεφαλαίων στις διατραπεζικές αγορές από άλλες τράπεζες ή από καταθέτες και κατά συνέπεια στην άντληση των αναγκαίων κεφαλαίων με πολύ υψηλό επιτόκιο. Αυτό οδήγησε σε δεύτερο επίπεδο προβλημάτων ρευστότητας στην οικονομία και γενικότερα σε πιστωτική ασφυξία, αφού τα υψηλά επιτόκια μεταφέρθηκαν στα δάνεια προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Το πρόβλημα άρχισε πλέον να μεταφέρεται στην πραγματική οικονομία και στις επιχειρήσεις, αφού η πραγματική ρευστότητα, ή το αναγκαίο για τη λειτουργία της οικονομίας χρήμα, είχε μεταφερθεί και βρισκόταν αδρανοποιημένο στις θέσεις των πωλητών των τοξικών ομολόγων (τίτλων).

4.1.2 Οι Σημερινές Εξελίξεις στην Παγκόσμια Οικονομία

Τρία σχεδόν χρόνια από την κατάρρευση της Lehman Brothers που σηματοδότησε την έναρξη της πρόσφατης οικονομικής ύφεσης, δεν υπάρχουν ακόμη σαφείς ενδείξεις για την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας. Ενώ όμως η έγκαιρη κρατική επέμβαση στις περισσότερες χώρες περιόρισε τις αρνητικές συνέπειες της υπερβολικής πιστωτικής

επέκτασης, προκαλεί την αδυναμία σε όλο και περισσότερα κράτη να ανταποκριθούν στις δημοσιονομικές τους υποχρεώσεις γιατί οι κοινωνίες υπέρ-καταναλώνουν.

Η συνεχιζόμενη δε πιστωτική επέκταση μεταλλάσει βαθμιαία την οικονομική ύφεση σε κρίση δημοσίου χρέους (γύρω στο 100% του ΑΕΠ), ενισχύει τις ανισοροπίες στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και καθιστά την ανάκαμψη ασταθή. Η Ε.Κ.Τ. (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα) επισημαίνει ότι το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα πρέπει να αποπληρώσει δάνεια \$ 3,6 τρις την επόμενη διετία (4/6/2011). Από γενικότερη γεωπολιτική άποψη, η σύνθετη οικονομική ύφεση και δημοσιονομική κρίση σε πολλές δυτικές χώρες αποδυναμώνουν περισσότερο την ισχύ του Ατλαντικού οικονομικού και πολιτικού κέντρου.

Αν και περισσότερες αναπτυγμένες χώρες που επλήγησαν από την ύφεση παρουσιάζουν χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης (1,2%-2,5% για το 2011 με πρόβλεψη να συνεχιστούν και το 2012), το παγκόσμιο Α.Ε.Π. αυξάνεται ταχύτερα (περίπου 3,5% το χρόνο). Αιτία οι κύριες αναπτυσσόμενες χώρες σε μετάβαση που συμβάλλουν κατά 30% περίπου σε αυτό και αναπτύσσονται με ετήσιους ρυθμούς 5%-10%, ενώ από το 2010, ικανοποιητικά δραστηριοποιούνται το διεθνές εμπόριο και ο τουρισμός.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας των Η.Π.Α. προβλέπεται στο 2,8% περίπου το 2011, και επιτυγχάνεται χάρη κυρίως στη πιστωτική χαλάρωση. Η Fed διατηρεί το προεξοφλητικό επιτόκιο σε μηδενικά σχεδόν ποσοστά τα τελευταία τρία χρόνια, προκαλώντας αύξηση του δημόσιου χρέους στα ανώτατα από το νόμο επιτρεπόμενα όρια των \$14 τρις (95% του ΑΕΠ). Στα μέσα Ιουλίου 2011 ο Πρόεδρος των Η.Π.Α. έκανε έκκληση στους εκπροσώπους των δύο μεγάλων κομμάτων να βρουν σύντομα μια λύση στην επαπειλούμενη την 2/8/2011 στάση πληρωμών του αμερικανικού δημοσίου (με αύξηση της φορολογίας, άνοδο των επιτρεπομένων ορίων του χρέους ή κάτι άλλο).

Παράλληλα, οι διεθνείς οίκοι πιστωτικής αξιολόγησης¹ εξετάζουν την υποβάθμιση της χώρας από την κατηγορία πιστωτικής αξιοπιστίας AAA, χάρη στην οποία η χώρα δανείζεται με επιτόκια χαμηλότερα του 3%.

¹ Αντικρούοντας τις έντονες επικρίσεις για την πολιτική τους, οι διεθνείς οργανισμοί πιστωτικής αξιολόγησης ισχυρίζονται ότι αποσκοπούν να διασφαλίσουν τα συμφέροντα των πελατών τους. Παρά δε ορισμένες αστοχίες, συμβάλλουν σε μια πολύ χρήσιμη κατάταξη των μεγάλων οικονομικών δραστηριοτήτων διεθνώς από άποψη πιστωτικής φερεγγυότητας. Εντούτοις, η Βασιλεία III επισημαίνει την ανάγκη αυστηρής διευθέτησης της δραστηριότητάς τους. Η Επιτροπή της Βασιλείας απαρτίζεται από επικεφαλής των κεντρικών τραπεζών 10 χωρών (Αργεντινής, Σαουδικής Αραβίας, Βρετανίας, Η.Π.Α. κ.α.) που συναντώνται 4 φορές το χρόνο, συχνά με τους υπευθύνους των αρχών εποπτείας των αγορών. Κύριο έργο της είναι η εποπτεία και η βοήθεια στις

Στην πραγματική τέλος οικονομία δεν έχει επιτευχθεί ακόμη αισθητή μείωση της ανεργίας των 13εκ.ατόμων. Οι μισοί και πλέον είναι για διάστημα άνω των έξι μηνών και πολλοί πλήττονται από διαρθρωτική² και όχι κυκλική ανεργία. Εκτός λοιπόν από τη δημοσιονομική πρόκληση, η μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως αντιμετωπίζει (όπως η Γερμανία και άλλες χώρες) και προβλήματα αναντιστοιχίας μεταξύ προσφερομένων και ζητούμενων ειδικοτήτων στην αγορά εργασίας που προκύπτουν κυρίως από την γρήγορη τεχνολογική εξέλιξη και την πληθυσμιακή γήρανση³.

Η Κίνα, που από τρεις περίπου δεκαετίες αναπτύσσεται με ετήσιους ρυθμούς 8-10% και είναι τώρα η δεύτερη οικονομία παγκοσμίως, πραγματοποιεί μεγάλες επενδύσεις: Στην έρευνα και ανάπτυξη για να επιταχύνει τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων της, στις ΑΠΕ(Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας) για να περιορίσει την εξάρτηση από τη ρυπογόνα παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με στέρεα καύσιμα, στην επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου υψηλών ταχυτήτων και στον εκσυγχρονισμό άλλων βασικών υποδομών. Οι φθηνές δε μέχρι τώρα εξαγωγές της συγκρατούν τις πληθωριστικές πιέσεις σε πολλές χώρες. Ενώ όμως αρνείται να υποτιμήσει το γουάν, όπως ζητούν επίμονα πολλές ανταγωνιστικές χώρες, αντιμετωπίζει έντονες πληθωριστικές πιέσεις, μεγάλες εισοδηματικές ανισότητες και ανησυχητικές περιβαλλοντικές προκλήσεις. Επικρίνεται επίσης για παραβίαση διεθνών κανόνων, όπως πρόσφατα του ΠΟΕ(Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου) για τον περιορισμό των εξαγωγών σε πολύτιμες γαίες που είναι απαραίτητες στην παραγωγή προϊόντων τεχνολογίας αιχμής και στις οποίες καλύπτει το 95% της παγκόσμιας αγοράς.

Αντίθετα η Ιαπωνία, Τρίτη σε μέγεθος οικονομία, βαδίζει ξανά προς την ύφεση, εξαιτίας κυρίως των σεισμών του Απριλίου του 2011.

τράπεζες να εξασφαλίσουν την απαιτούμενη ρευστότητα στην οικονομία (Ε.Ε.Τ. 2011, Ελληνική Ένωση Τραπεζών, επ. Χαρδούβελης Γκ. και Γκόρτσος Χρ. Αθήνα , Ιούνιος 2011).

² Η διαρθρωτική ανεργία χαρακτηρίζεται από την ανεπάρκεια των νέων θέσεων εργασίας αλλά και την αναντιστοιχία μεταξύ προσφερόμενων και ζητούμενων κατηγοριών εργασίας. Παρά λοιπόν την υψηλή ανεργία, δεν καλύπτεται όλη η ζήτηση εργασίας.

³ Κατά τον Niouriel Roubini (ΤΟ ΒΗΜΑ 22/06/2011), στους παράγοντες που επιβραδύνουν την ανάπτυξη των Η.Π.Α. περιλαμβάνονται και η μείωση της αποδοτικότητας του κεφαλαίου στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, η αύξηση της τιμής του πετρελαίου, ο χαμηλός ρυθμός δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας σε συνδυασμό με την ανεπαρκή μετεκπαίδευση του προσωπικού από τις επιχειρήσεις για τις ζητούμενες ειδικότητες, η νέα κάμψη στην αγορά κατοικιών, τα σοβαρά δημοσιονομικά προβλήματα σε πολιτειακό και τοπικό επίπεδο και, φυσικά το μη διαχειρίσιμο έλλειμμα και χρέος σε ομοσπονδιακό επίπεδο.

Στη βρετανική οικονομία, τη μεγαλύτερη ευρωπαϊκή εκτός Ευρωζώνης, η οικονομική ανάπτυξη παραμένει στάσιμη το τελευταίο εξάμηνο γιατί ο ανερχόμενος πληθωρισμός δυσχεραίνει τη χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής.

4.2 Η Πορεία και η Δυναμική του Ελληνικού Χρέους

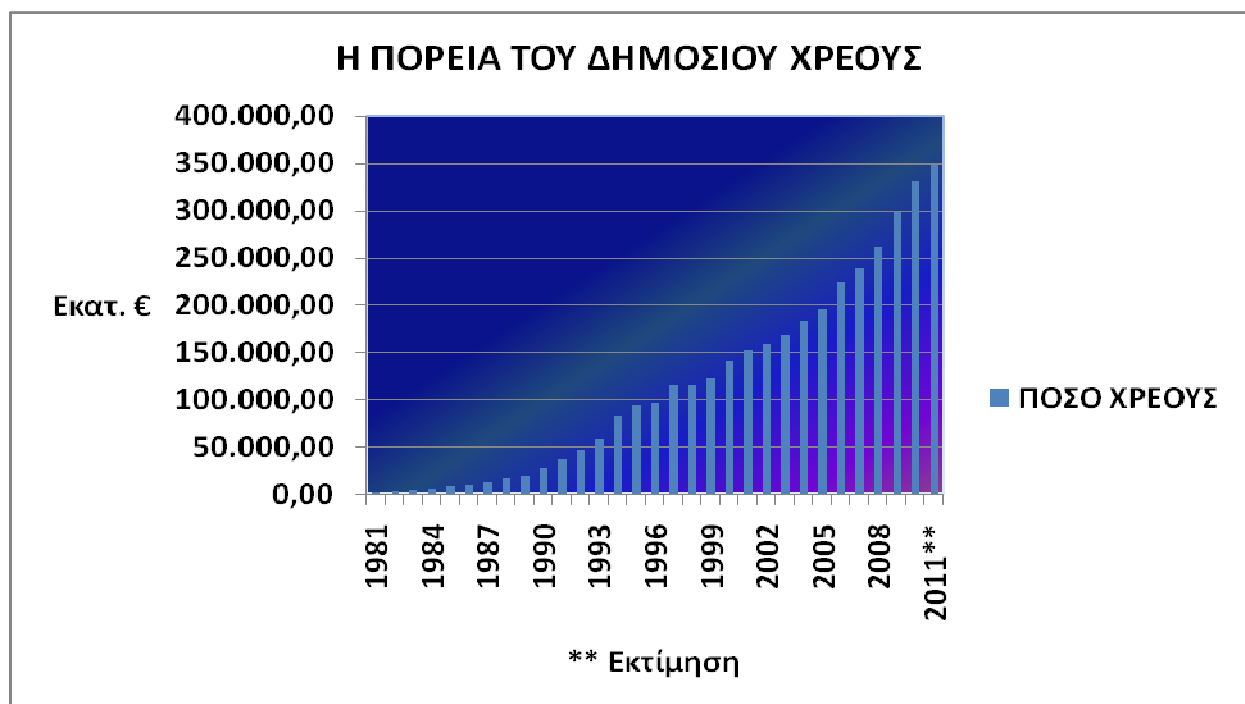
Επί δύο και πλέον δεκαετίες πριν το 2010 η Ελλάδα είχε μεγάλες εισροές κεφαλαίων από κοινοτικές δωρεές και δάνεια. Κατά υψηλό ποσοστό οι εισροές διοχετεύονταν στην κατανάλωση, εθίζοντας μεγάλες κατηγορίες του πληθυσμού σε πρότυπα διαβίωσης ασύμμετρα με τις πραγματοποιούμενες παραγωγικές επιδόσεις. Ενώ η χώρα κατείχε την 90ή θέση στην παγκόσμια παραγωγή, κατατάσσονταν στις ευημερούσες κοινωνίες με την 30ή θέση στην κατανάλωση που περιλάμβανε και επενδύσεις σε ειδικές κατηγορίες κοινωνικής υποδομής, όπως οι ιδιωτικές κατοικίες και ο εφοδιασμός με ιδιωτικά μεταφορικά μέσα και σύγχρονες ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές. Λίγο προτού ξεσπάσει η κρίση, το κατά κεφαλήν εισόδημα (22.000 ευρώ) ήταν ελαφρώς χαμηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσον όρο. Άνω του 80% των νοικοκυριών κατοικούσαν σε ιδιόκτητο σπίτι με 40% τον μέσο ευρωπαϊκό όρο, και το 20% των Ελλήνων είχε περισσότερες από μία κατοικία. Περίπου 350.000 σπουδαστές παρακολουθούσαν κανονικά μαθήματα σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δίχως την καταβολή διδάκτρων, λειτουργούσαν 340 περίπου τμήματα μεταπτυχιακών σπουδών και κυκλοφορούσαν περί τα 5,5 εκ. αυτοκίνητα. Επίσης, ο ιδιωτικός τομέας της οικονομίας (νοικοκυριά και επιχειρήσεις) είχε λιγότερα χρέη προς τις τράπεζες από όλους τους Ευρωπαίους (κάτω του 100% του ΑΕΠ, έναντι άνω του 150% των Βρετανών, Γερμανών και άλλων ευρωπαίων)⁴.

Οι κοινοτικές όμως δωρεές περιορίζονται και τα δάνεια έχουν δημιουργήσει ένα χρέος 350 δις ευρώ, περίπου 130% του ΑΕΠ, απορροφώντας 50 έως 60 δις ευρώ το χρόνο για τοκοχρεολύσια. Εκτός λοιπόν από τη μείωση του ΑΕΠ κατά 10%, η οικονομία πλήττεται και

⁴ Από έρευνα των Δ. Βαγιάνη και Μ. Χαλιάτσου προκύπτει ότι το 2004 τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία των ελληνικών νοικοκυριών στις μεγαλύτερες ηλικίες ήταν σε επίπεδο ανώτερο από εκείνου των Η.Π.Α., διπλάσιο εκείνου των ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών, πενταπλάσιο της Γερμανίας και κοντά σε αυτό της Γαλλίας.

από ένα υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα (περίπου 9% του ΑΕΠ), παρά τη σημαντική περικοπή του από το Μάιο του 2010. Το ποσοστό προβλέπεται να ξεπεράσει το 170% το 2011 και, εάν δεν περιοριστεί δραστικά το έλλειμμα, να φθάσει σε εφιαλτικά μεγέθη τα επόμενα χρόνια. Εάν βέβαια μετατραπεί ο αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης σε θετικό, που οι αισιόδοξες προβλέψεις τον τοποθετούν χρονικά στο 2012, το χρέος θα μειώνεται αναλογικά με το ΑΕΠ, ακόμη και με σταθερή την ονομαστική του αξία.

Ο κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει συνολικό έλλειμμα 20δισ ευρώ, περιλαμβανομένων και των τόκων των δανείων που απορροφούν το 5,5% περίπου του μειωμένου πλέον ΑΕΠ (περίπου 15δισ ευρώ, 350 δις χρέους με μέσο επιτόκιο 4%-5% το χρόνο). Υπάρχει δηλαδή πρωτογενές έλλειμμα που σημαίνει ότι ακόμα και αν εξαλείφονταν με κάποιο τρόπο, το χρέος θα άρχιζε πάλι να συσσωρεύεται. Για να αρχίσει η αποπληρωμή του, χρειάζεται πρώτα να δημιουργηθούν πρωτογενή πλεονάσματα. Παράλληλα να αυξάνεται το ΑΕΠ ταχύτερα από το μέσο επιτόκιο δανεισμού για να πραγματοποιηθεί ισοσκελισμένος κρατικός προϋπολογισμός και στη συνέχεια πλεονασματικός. Με τις προϋποθέσεις αυτές θα απαιτηθούν δυο και πλέον δεκαετίες για να μειωθεί το χρέος κάτω από τα ανώτατα όρια του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (60% του ΑΕΠ). Σε αυτά τα δεδομένα βασίζεται και ο ισχυρισμός ότι το ελληνικό χρέος δεν είναι βιώσιμο.

Διάγραμμα 1: Η πορεία του ελληνικού δημόσιου χρέους

4.2.1. Διαρθρωτικές Αλλαγές στη Δομή της Ελληνικής Οικονομίας

Υπάρχουν όμως και άλλοι τρόποι εξόδου της χώρας από την κρίση, όπως η μείωση των επιτοκίων δανεισμού, η επιμήκυνση των δανείων στη λήξη τους, η εξαγορά ομολόγων από τις δευτερογενείς αγορές με έκπτωση μέχρι και 50% για να μειωθεί κατά σημαντικό ποσοστό το χρέος, με πόρους από δανεισμό του EFSF ή από τις ιδιωτικοποιήσεις, ο δανεισμός επίσης από την ευρωπαϊκή τράπεζα επενδύσεων και άλλα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα για την προώθηση αναπτυξιακών έργων και, ασφαλώς η έμφαση στην αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας με καλά μελετημένες ιδιωτικοποιήσεις.

Αποτελεί εξάλλου κοινό τόπο ότι στα κύρια προβλήματα περιλαμβάνεται και ο εκσυγχρονισμός της κοινωνίας. Αν η Ελλάδα θέλει να γίνει ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος ,να προσελκύσει ξένες επενδύσεις και να αποφύγει τη διεθνή οικονομική απομόνωση πρέπει να αντιμετωπίσει τη διαφθορά που βρίσκεται σε έξαρση σε πολλούς τομείς περιλαμβανομένου και του πολιτικού.

Το κύριο δίλημμα που προκαλεί και έντονη πολιτική αντιπαράθεση είναι εάν πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος με διπλό στόχο: Να περιοριστεί η υπερβολική κατανάλωση στα επίπεδα της παραγωγής που άμεσα ή έμμεσα τίθεται ως προϋπόθεση για τον περαιτέρω δανεισμό, και να επιτευχθούν τα απαραίτητα δημοσιονομικά πλεονάσματα που θα συμβάλλουν στη βαθμιαία μείωση του χρέους. Ή, εάν θα πρέπει, παράλληλα με μια ηπιότερη πολιτική λιτότητας να καταβληθεί συστηματική προσπάθεια αξιοποίησης των δυνατοτήτων ανάπτυξης, από την οποία θα βελτιώνονται όλοι σχεδόν οι βασικοί οικονομικοί δείκτες: Αύξηση φορολογικών εσόδων δίχως αύξηση των φορολογικών συντελεστών, μείωση των δαπανών επιδότησης της ανεργίας με βάση την αυξανόμενη ζήτηση στην αγορά εργασίας, μείωση των επιτοκίων δανεισμού στις διεθνείς αγορές εφόσον η αναπτυσσόμενη οικονομία θα παρέχει μεγαλύτερες εγγυήσεις για την εξυπηρέτηση και αποπληρωμή των δανείων κ.α. Ανάλογα με το πώς αξιολογείται η ανάληψη πολιτικού κινδύνου για το κόστος που συνεπάγονται και τα προσδοκώμενα οφέλη, κάθε μια από τις δυο αυτές κατεύθυνσης πολιτικής μπορεί να βασιστεί σε λογικά επιχειρήματα.

Στην Ελλάδα υπερισχύει η πρώτη άποψη για την οποία έχει ήδη αποκτηθεί μια 14μηνη εμπειρία εφαρμογής που εξετάζεται πιο κάτω. Της υποστηρίζουν οι δανειστές μας και πολλοί έλληνες και ξένοι οικονομολόγοι με το λογικό επιχείρημα ότι δεν μπορούμε να συνεχίσουμε την οικονομική μας πορεία με πρωτογενή ελλείμματα στο προϋπολογισμό που

καλούνται κυρίως από την υπεροχή της κατανάλωσης έναντι της παραγωγής και διογκώνουν περαιτέρω το χρέος.

Η αντίθετη, που εκφράζεται με πολλές παραλλαγές, υποστηρίζεται από όλα σχεδόν τα κόμματα της αντιπολίτευσης⁵. Για την επιτυχία της όμως προϋποθέτει βελτίωση της λειτουργίας του διοικητικού μηχανισμού με σειρά διαρθρωτικών μέτρων (ευρύτερη δημοσιονομική εξυγίανση, σταθερότητα του νομοθετικού πλαισίου, περιορισμό της γραφειοκρατίας, συστηματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής που απορροφά μέχρι και το ένα τέταρτο περίπου των νόμιμων φορολογικών εσόδων, πρόοδο στις ιδιωτικοποιήσεις σε συνδυασμό με την ασφάλεια των ελληνικών και ξένων επενδύσεων, και συστηματική αξιοποίηση των πολλών αναπτυξιακών δυνατοτήτων της ελληνικής οικονομίας).

⁵ Και ο Υπουργός Οικονομικών της Πολωνίας που ασκεί την προεδρεία της ΕΕ το β' εξάμηνο του 2011 υποστηρίζει ότι είναι εσφαλμένη η περαιτέρω αύξηση της φορολογίας όταν μια οικονομία πλήττεται από βαθιά ύφεση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΔΝΤ ΚΑΙ Η ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ

5.1. Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), είναι ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος και επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, εξετάζοντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν και όποτε του ζητηθεί. Το ΔΝΤ ιδρύθηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 1945 στην Ουάσιγκτον, την πρωτεύουσα των ΗΠΑ, κατόπιν συνομολόγησης εικοσιεννέα χωρών που είχαν συμβάλει στο 80% του κεφαλαίου. Η ίδρυση του οργανισμού αυτού είχε προπαρασκευαστεί κατά τη Διεθνή Νομισματική και Χρηματοδοτική Συνδιάσκεψη που συνήλθε στο Μπρέτον Γουντς, του Νιού Χαμσάιρ των ΗΠΑ, γύρω στον ενάμισι χρόνο πριν και διήρκησε από 1^{ης} Ιουλίου μέχρι 22^{ης} Ιουλίου του 1944. Έδρα του οργανισμού ήταν η Ουάσιγκτον ως πρωτεύουσα της χώρας με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής.

5.1.1. Αποστολή του ΔΝΤ

Βασική αποστολή του ΔΝΤ είναι να παρέχει τεχνική και οικονομική βοήθεια σε χώρες που βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση. Χώρες και μέλη με προβληματικό ισοζύγιο πληρωμών μπορούν να ζητήσουν δάνεια και βοήθεια για τη διαχείριση της εθνικής τους οικονομίας. Για να δοθεί η βοήθεια απαιτείται από τις χώρες αυτές να προβούν σε μεταρρυθμίσεις, οι οποίες αναφέρονται σε μερικές περιπτώσεις ως συναίνεση της Ουάσιγκτον. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές απαιτούνται γιατί χώρες με σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία μπορούν να δημιουργήσουν οικονομικές, νομισματικές και πολιτικές πρακτικές οι

οποίες να οδηγήσουν οι ίδιες το σύστημα σε κρίση. Παραδείγματος χάρη, χώρες με τεράστια ελλείμματα προϋπολογισμού, ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, αυστηρό έλεγχο τιμών, ιδιαίτερα υπερτιμημένο ή υποτιμημένο νόμισμα διατρέχουν τον κίνδυνο να αντιμετωπίσουν στο μέλλον σοβαρό πρόβλημα με το ισοζύγιο πληρωμών. Έτσι, τα προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο, να διορθώσουν τις συνθήκες που οδήγησαν στην οικονομική κρίση και όχι να χρηματοδοτήσουν την έλλειψη υπεύθυνης στάσης στα οικονομικά μιας χώρας.

Όταν η βοήθεια συνίσταται από δάνεια, συνήθως δίνονται σε δόσεις και η χορήγηση της κάθε δόσης δίνεται υπό την προϋπόθεση ότι έχουν επιτευχθεί συγκεκριμένοι στόχοι.

5.1.2. Κύριοι Δανειοδοτικοί Τρόποι

Σε περίπτωση που οι χώρες μέλη αντιμετωπίζουν δυσκολίες χρηματοδότησης του ισοζυγίου πληρωμών, το ΔΝΤ είναι ένα ταμείο που μπορεί να αξιοποιηθεί από αυτές για να διευκολυνθεί η αποκατάσταση. Για αυτόν τον σκοπό σχεδιάζεται ένα πρόγραμμα από τις εθνικές αρχές σε στενή συνεργασία με το ΔΝΤ. Η συνεχιζόμενη οικονομική υποστήριξη είναι προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος προγράμματος.

Σημαντικό ρόλο παίζει το άρθρο 1 της ιδρυτικής συμφωνίας του ΔΝΤ, το οποίο και ορίζει ότι ο σκοπός της δανειοδότησης από το ΔΝΤ είναι να δώσει την εμπιστοσύνη των μελών, καθιστώντας τους γενικούς πόρους του Ταμείου προσωρινά στη διάθεσή τους με κατάλληλες εγγυήσεις, γεγονός που θα τους παρέχει την ευκαιρία να διορθωθούν ενδεχόμενες κακές ρυθμίσεις στο ισοζύγιο πληρωμών τους, χωρίς όμως να καταφύγουν σε μέτρα καταστροφικά για την εθνική ή τη διεθνή οικονομία.

Βέβαια, είναι γεγονός ότι ο σκοπός του δανεισμού του ΔΝΤ έχει αλλάξει από την αρχική του υπόσταση. Κατά τη διάρκεια του χρόνου, η οικονομική βοήθεια του ΔΝΤ έχει εξελιχθεί από το να βοηθήσει χώρες που αντιμετωπίζουν τις βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις του εμπορίου σε αντιμετώπιση αναδιάρθρωσης του χρέους τους και ενός μεγάλου φάσματος προβλημάτων του ισοζυγίου πληρωμών που προκύπτουν από τις διακυμάνσεις του εμπορίου, τις φυσικές καταστροφές και τους πολέμους. Έτσι, στην παρούσα φάση ο δανεισμός μέσω του ΔΝΤ εξυπηρετεί τους ακόλουθους βασικούς σκοπούς.

- Την ομαλή προσαρμογή σε διάφορες κρίσεις, βοηθώντας μια χώρα μέλος να αποφύγει μια ανάρμοστη οικονομική προσαρμογή, κάτι που θα ήταν εξαιρετικά δαπανηρό, τόσο για την ίδια τη χώρα και, ενδεχομένως, για άλλες χώρες, μέσω παράπλευρων οικονομικών και χρηματοδοτικών επιπτώσεων.
- Τα προγράμματα του ΔΝΤ μπορούν να συμβάλουν στην απελευθέρωση άλλων μέσων χρηματοδότησης, δρώντας ως καταλύτης για άλλους δανειστές. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα προγράμματα δανεισμού του ΔΝΤ μπορούν να χρησιμεύσουν ως ένα μήνυμα ότι η χώρα έχει υιοθετήσει ορθές πολιτικές, ενισχύοντας την αξιοπιστία της πολιτικής και την αύξηση της εμπιστοσύνης των επενδυτών.
- Ο δανεισμός από το ΔΝΤ μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη των κρίσεων. Ο καλύτερος τρόπος για την αντιμετώπιση των προβλημάτων είναι να αντιμετωπιστούν εν τη γενέσει τους, πριν εξελιχθούν σε πλήρη κρίση.

Όταν μια χώρα-μέλος προσεγγίσει το ΔΝΤ για χρηματοδότηση, μπορεί να βρίσκεται ήδη ή να είναι κοντά σε κατάσταση οικονομικής κρίσης, με το νόμισμα της υπό επίθεση στις αγορές ξένου συναλλάγματος, τα διεθνή αποθεματικά της να εξαντλούνται, την οικονομική δραστηριότητα να βρίσκεται σε στασιμότητα ή πτώση, καθώς και ένα μεγάλο αριθμό των επιχειρήσεων και νοικοκυριών υπό πτώχευση.

Το Διεθνές νομισματικό ταμείο έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι όροι που συνδέονται με εκταμιεύσεις δανείων από αυτό είναι εστιασμένοι και κατάλληλα προσαρμοσμένοι στις διαφορετικές δυνάμεις των μελών του. Για το σκοπό αυτό, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συζητά με τη χώρα τις οικονομικές πολιτικές που αναμένεται να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της πιο αποτελεσματικά. Το ΔΝΤ και η κυβέρνηση να συμφωνούν σε ένα πρόγραμμα που αποσκοπεί στην επίτευξη των ειδικών και ποσοτικών στόχων για τη στήριξη του οικονομικού προγράμματος που έχει θεσπιστεί. Έτσι, η χώρα μπορεί να δεσμευθεί για το δημοσιονομικό της πρόγραμμα ή για αποθέματα ξένου συναλλάγματος.

Πράγματι, τα δάνεια καταβάλλονται συνήθως σε διάφορες δόσεις κατά τη διάρκεια ζωής του προγράμματος, με κάθε δόση να εξαρτάται από τους στόχους επιτυγχάνονται. Η κυβέρνηση παρουσιάζει τις λεπτομέρειες του οικονομικού προγράμματός της σε μια επιστολή προθέσεων στον διευθύνοντα σύμβουλο του ΔΝΤ και οι επιστολές μπορούν να αναθεωρηθούν εάν οι συνθήκες αλλάξουν.

Για τις χώρες που βρίσκονται σε κρίση, τα δάνεια του ΔΝΤ προβλέπουν συνήθως μόνο ένα μικρό μέρος των πόρων που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση του ισοζυγίου πληρωμών τους.

5.1.3. Παρέμβαση του Δ.Ν.Τ. σε Αδύναμες Οικονομικά Χώρες

Αξίζει να σημειωθεί η παρέμβαση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου κατά τη διάρκεια των ετών 1976 έως και σήμερα. Συγκεκριμένα, το 1976 στη Βρετανία η κατάρρευση της στερλίνας έναντι του δολαρίου ανάγκασε την βρετανική κυβέρνηση να προχωρήσει στην προσφυγή στο ΔΝΤ. Η Βρετανία ζήτησε δάνειο £ 2,3δισ. Για αυτό το δάνειο το ΔΝΤ απαίτησε επώδυνες περικοπές κρατικών δαπανών. Το 1995 στο Μεξικό το ΔΝΤ έδωσε δάνειο \$ 30δισ. σε συνεργασία με το υπουργείο οικονομικών των Η.Π.Α. Το αποτέλεσμα των μεταρρυθμίσεων που επέβαλε το ΔΝΤ στο Μεξικό ήταν η μείωση του κατώτατου μισθού κατά 20% και ο αριθμός των Μεξικανών που ζούσαν κάτω από το όριο της φτώχειας να ξεπεράσει το 50%.

Επιπλέον, κατά τα έτη 1997-2002 στις Ασιατικές χώρες συμβαίνουν τα ακόλουθα. Κατά τη διάρκεια της κρίσης στις ασιατικές αγορές το ΔΝΤ χορήγησε δάνεια \$ 55δισ. στην Κορέα, \$ 17δισ. στην Ταϊλάνδη και \$ 23δισ. στην Ινδονησία. Τα δάνεια αυτά συνοδεύτηκαν από μέτρα όπως η περικοπή κρατικών δαπανών, αύξηση επιτοκίων, αναδιάρθρωση του χρηματοοικονομικού συστήματος, ανάκληση αποφάσεων για την προστασία του εμπορίου και η ρευστοποίηση αφερέγγυων επιχειρήσεων. Αναφορικά με τη Βραζιλία, αυτή έλαβε \$ 41,5 δισ. το 1998 και άλλα \$ 30δισ. το 2002. Το ΔΝΤ έθεσε ως όρο να εμφανίσει η χώρα πλεονασματικό προϋπολογισμό, κάτι που σήμαινε χρόνια περικοπών στις δαπάνες και τις θέσεις εργασίας του δημοσίου.

Στην Αργεντινή αναφέρεται ότι η διαχείριση της κρίσης εκ μέρους του ΔΝΤ θεωρείται αποτυχημένη, κυρίως γιατί επέβαλε τους ίδιους όρους λιτότητας που είχαν χρησιμοποιηθεί και κατά την ασιατική κρίση του 1997. Στα τέλη του 2000 και υπό την απειλή χρεοκοπίας, Η Αργεντινή εξασφάλισε δάνειο \$ 40δισ. από το ΔΝΤ. Το 2001 η χώρα δεν αποφεύγει τη χρεοκοπία και το τραπεζικό της σύστημα καταρρέει. Το αποτέλεσμα των όρων του ΔΝΤ ήταν να ακολουθούν τρία χρόνια επώδυνης οικονομικής συρρίκνωσης.

Το 2008 στην Ισλανδία υπό την απειλή χρεοκοπίας, η χώρα πήρε δάνειο \$ 2,4δισ. Το ΔΝΤ επέβαλε σκληρούς όρους, όπως μείωση κατά 10% των δαπανών όλων των υπουργείων και αύξηση των επιτοκίων. Επίσης, η κρίση του 2008, ανάγκασε την Ουκρανία να συνάψει δάνειο \$ 16,5δισ.με όρους που περιλάμβαναν περικοπές δαπανών και πωλήσεις τραπεζών. Οι όροι του ΔΝΤ δεν τηρήθηκαν και για αυτό πάγωσε η συνεργασία. Ακόμη, το ΔΝΤ σε συνεργασία με την Ε.Ε. και την Παγκόσμια Τράπεζα έδωσε στην Ουγγαρία \$ 25δισ. Οι όροι που έθεσε το ΔΝΤ περιλάμβαναν αυξήσεις επιτοκίων και περικοπές των κρατικών δαπανών.

Από την άλλη πλευρά Λευκορωσία έλαβε δάνειο \$ 2,5δισ. συμφώνησε να προχωρήσει στην υποτίμηση του νομίσματος κατά 20% και να παγώσει τους μισθούς και η Λετονία έλαβε δάνεια με συνεργασία ΔΝΤ και ΕΕ. Από το ΔΝΤ πήρε δάνειο ύψους \$ 1,7δισ. Στους όρους του δανείου περιλαμβάνονταν περικοπές δαπανών, μισθών και συντάξεων.

Τέλος, το Πακιστάν εξασφάλισε δάνειο 7,6 δισ. δολαρίων. Οι όροι αφορούσαν ιδιωτικοποιήσεις στον τομέα της ενέργειας, μείωση κρατικών δαπανών, αυξήσεις φόρων και τα επιτοκίων.

Για το 2009 η Σερβία χρειάστηκε δάνειο 3 δισ. ευρώ για να ξεπεράσει την κρίση του 2008. Για να το εξασφαλίσει συμφώνησε σε σκληρούς όρους, όπως η απώλεια του 1/5 των 70.000 θέσεων εργασίας του δημοσίου τομέα και το πάγωμα των μισθών. Το ίδιο διάστημα η Ρουμανία έλαβε δάνειο € 2δισ., το 2009 με όρους λιτότητας που περιλάμβαναν απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων, περικοπές μισθών και συντάξεων και αυξήσεις εμμέσων φόρων.

Ωστόσο, υπάρχουν άλλες δύο χώρες, η Ρωσία και η Τουρκία, οι οποίες δανείζονται συστηματικά από το ΔΝΤ. Συγκεκριμένα, η Ρωσία έλαβε δάνεια τουλάχιστον \$ 20 δισ. από το 1992 έως το 1996. Οι οικονομικές πολιτικές δεν απέδωσαν και την οδήγησαν τελικά στη χρεοκοπία και η Τουρκία έχει λάβει δάνεια το 1999, το 2000 και το 2004 ύψους \$ 4 δισ., \$ 7,5 δισ. και 10 δισ. το 2004. Το ΔΝΤ και εδώ επέβαλε αυστηρούς όρους και περικοπές κρατικών δαπανών.

5.2. Το Μνημόνιο της Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής

Επειδή η εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους απαιτούσε διαρκώς περισσότερους δανειακούς πόρους προκαλώντας μια αυτόνομη εσωτερική δυναμική περαιτέρω διόγκωσης του χρέους, προέκυψε αδυναμία πληρωμής των τοκοχρεολυσίων. Οι ανάγκες καλύφθηκαν τον Μάιο του

2010 από δάνειο της τρόικας (ΕΕ/ΕΚΤ/ΔΝΤ)⁶ ύψους 110 δις ευρώ σε τριμηνιαίες δόσεις. Οι αυστηροί του όροι περιλήφθηκαν αναλυτικά σε ειδικό Μνημόνιο που έγινε νόμος του κράτους και θεωρήθηκε ότι η τήρησή τους θα επέτρεπε στην Ελλάδα να επιστρέψει σύντομα στις διεθνείς αγορές για την κάλυψη των δανειακών της αναγκών.

Ένα χρόνο όμως αργότερα η Ελλάδα ζήτησε νέο δάνειο του ίδιου περίπου μεγέθους για την κάλυψη των αναγκών της τα δυο επόμενα χρόνια επειδή η εφαρμογή του Μνημονίου δεν είχε αποδώσει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Το δημόσιο χρέος αυξήθηκε, η μείωση του ΑΕΠ όπως και η άνοδος της ανεργίας συνεχίζονταν με έντονους ρυθμούς, η έξοδος στις διεθνείς αγορές ήταν απαγορευτική εξαιτίας των πολύ υψηλών επιτοκίων δανεισμού (πάνω από 10% το χρόνο), οι αποκρατικοποιήσεις όπως και τα μέτρα αναπτυξιακής πολιτικής δεν είχαν καν ξεκινήσει.

Οι γνώμες για το ότι δεν πήγε καλά δίστανται. Κατά μια άποψη, η εσφαλμένη επιλογή των μέτρων που εφαρμόστηκαν καθιστούσε αβέβαιη την επιτυχία του Μνημονίου. Η έμφαση της οικονομικής πολιτικής στην υψηλή φορολογία των μισθωτών και των συνεπών αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών επέφεραν οριζόντιες μειώσεις των εισοδημάτων και άρχισαν από νωρίς να παρουσιάζουν επιταχυνόμενη φθίνουσα απόδοση γιατί επιδείνωσαν την ύφεση στην οικονομία

Και από μόνη της, η ανάγκη χορήγησης πρόσθετου μεγάλου δανείου αποτελεί σαφή ένδειξη ότι, ανεξάρτητος άλλων τεχνικών ατελειών, οι όροι του Μνημονίου ήταν υπερασισιόδοξοι συγκριτικά με τις αντοχές του ελληνικού πολιτικού συστήματος.

Οι διαφωνίες μεταξύ κύριων ελλήνων υπουργών για βασικές μεταρρυθμίσεις και ως προς τη σκοπιμότητα ορισμένων μέτρων είναι συχνές. Κύρια περίπτωση είναι η άρνηση να περιοριστεί ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων πέρα από τη διαφορά μεταξύ αποχωρούντων λόγω συνταξιοδότησης και νεοπροσλαμβανομένων, παρά τις πιέσεις και την αναγκαιότητα μείωσης του κράτους⁷. Παρά όμως το γεγονός ότι ο κρατικός μηχανισμός είναι μεγάλος ασθενής της ελληνικής οικονομίας, πολλοί υπάλληλοι ανταποκρίνονται πλήρως στα

⁶ Ήταν η πρώτη φορά που το ΔΝΤ χορηγούσε βοήθεια σε μια αρκετά αναπτυγμένη χώρα, όπως η Ελλάδα.

⁷ Η κυβέρνηση κατέθεσε νομοσχέδιο δραστικής μείωσης των μισθωτών δημοσίων υπαλλήλων, προσπαθώντας να παρακάμψει το θέμα των απολύσεων με την εξίσωση των αμοιβών μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Στο βαθμό που επιτευχθεί, αυτό θα αποτελεί ένα εκσυγχρονιστικό μέτρο που θα ελαττώσει την μεγάλη κοινωνική πίεση για απασχόληση στο Δημόσιο που προσφέρει υψηλότερες δια βίου αμοιβές από τον ιδιωτικό, σταθερή απασχόληση και καλύτερες συνθήκες εργασίας. Αποτελεί κατάλοιπο του παρελθόντος που έχει εξαλειφθεί στις αναπτυγμένες χώρες.

καθήκοντα τους και είναι υπερήφανοι για τις επαγγελματικές τους επιδόσεις. Παρόμοια περίπτωση είναι και η δεύτερη προσπάθεια απελευθέρωσης των κλειστών επαγγελμάτων που προκάλεσε έντονες αντιδράσεις των ενδιαφερόμενων, αρκετές από τις οποίες ήταν αποτέλεσμα της ανεπαρκούς προετοιμασίας των προτεινόμενων μέτρων και της μεταβολής στην πολιτική του αρμόδιου υπουργείου.

Τέλος, οι βασικές για την άντληση δημοσίων εσόδων αποκρατικοποιήσεις δεν είχαν καν αρχίσει 13 μήνες από την υπογραφή του Μνημονίου. Σύμφωνα όμως με την τρόικα, το Μνημόνιο δεν παρουσιάζει οργανικές αδυναμίες στα μέτρα πολιτικής και απέτυχε γιατί απλώς δεν εφαρμόστηκαν οι περισσότεροι όροι που είχαν τεθεί⁸. Για πρώτη δε φορά η τρόικα ήταν αρνητική στην αξιολόγηση της ως προς την καταβολή της 5^{ης} δόσης (8/6/2011).

5.2.1. Ετήσιοι Στόχοι και Αποκλίσεις

Τα δημοσιονομικά μέτρα στρατηγικής σημασίας συμπεριλαμβάνονται στον κρατικό προϋπολογισμό του 2011, ο οποίος και νομοθετεί τη διαδικασία τριμηνιαίων απολογισμών.

Συγκεκριμένα, οι τριμηνιαίες εκταμιεύσεις της διμερούς οικονομικής βοήθειας από τα κράτη και μέλη της ευρωζώνης θα βασίζονται σε τριμηνιαίους απολογισμούς των προϋποθέσεων για όλη τη χρονική διάρκεια της συμφωνίας. Η αποδέσμευση των δόσεων θα βασίζεται στην τήρηση των ποσοτικών κριτηρίων επιδόσεων και στη θετική αξιολόγηση της προόδου στα κριτήρια πολιτικής του Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (ΜΟΧΠ) και αυτού του Μνημονίου, το οποίο καθορίζει τα λεπτομερή κριτήρια για τις διαδοχικές αξιολογήσεις έως και το τέλος του 2011.

Τα λεπτομερή κριτήρια για τις απαιτούμενες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις το 2010 και το 2011 θα έχουν επικαιροποιηθεί και ταυτόχρονα εξειδικευτεί. Έτσι, οι κυβερνητικές αρχές δεσμεύονται ότι θα διαβουλεύονται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το προσωπικό του ΔΝΤ για την υιοθέτηση πολιτικών που συνάδουν με αυτό το μνημόνιο, αφήνοντας επαρκή χρόνο για αναθεώρηση.

⁸ Στην έκθεση του την 13/7/2011 το ΔΝΤ επισημαίνει ότι επιβάλλεται η λήψη νέων φορολογικών μέτρων γιατί δεν έχει βελτιωθεί ο φοροεισπρακτικός μηχανισμός, ούτε έχουν εφαρμοστεί οι προβλέψεις για την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Τονίζει δε ότι η Ελλάδα δεν έχει πλέον περιθώρια για λάθη και παραλήψεις.

Θα παρέχει επίσης η ελληνική κυβέρνηση όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες για την παρακολούθηση της προόδου και της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κατάστασης κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος.

Απαιτείται από την κυβέρνηση να παρέχει τριμηνιαία μία αναφορά, σύμφωνα με το άρθρο 4 της απόφασης του Συμβουλίου 2010/320/EU1. Αυστηρή εκτέλεση του προϋπολογισμού για το 2011 και των μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής που εξαγγέλθηκαν μετέπειτα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που περιέχονται στο Μνημόνιο.

Το Υπουργείο Οικονομικών απαιτείται να εξασφαλίσει τον αυστηρό έλεγχο των δεσμεύσεων έναντι των δαπανών των τμημάτων της Κυβέρνησης και την αποτελεσματική συλλογή των φόρων, καθώς και να διασφαλίσει ότι οι στόχοι του χρέους της γενικής κυβέρνησης τόσο σε βάση ταμειακή, όσο και σε αθροιστικές τριμηνιαίες οροφές ελλείμματος στο Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοοικονομικών Πολιτικών (ΜΟΧΠ) συμπεριλαμβανομένου και του Τεχνικού Μνημονίου Κατανόησης (ΤΜΚ) και του άρθρου 1 της απόφασης του Συμβουλίου 2010/320/EU) θα επιτευχθούν.

Τέλος, ο προϋπολογισμός του 2011 παρέχει πληροφορίες και προβλέψεις για ολόκληρη την γενική κυβέρνηση και στοχεύει στην περαιτέρω μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με το ΜΟΧΠ. Περιέχει αναλυτική παρουσίαση των μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής ύψους 3,2% του ΑΕΠ και αναλυτικές πληροφορίες για την κατάσταση των δημοσίων επιχειρήσεων. Ενώ, παράλληλα εντάσσεται σε ένα μεσοπρόθεσμο φιλόδοξο σχέδιο δημοσιονομικής προσαρμογής και οικονομικής ανάπτυξης, που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος και εγγύηση για τη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας από το μηχανισμό στήριξης της Ευρωζώνης και του ΔΝΤ.

Στη συνέχεια αναφερόμαστε στις τριμηνιαίες καταστάσεις προς το ΔΝΤ, οι οποίες και συντάσσονται σύμφωνα με τα ΔΛΠ, διότι οι εξελίξεις στο χώρο της ελεγκτικής, μέσω της όγδοης ελεγκτικής οδηγίας και των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων, έδωσαν τη δυνατότητα εκσυγχρονισμού και παρακολούθησης όλων των εξελίξεων στο χώρο της χρηματοοικονομικής λογιστικής και ταυτόχρονα και της ελεγκτικής, με απώτερο στόχο τη διασφάλιση ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων.

5.3. Εφαρμογή του Μνημονίου Βάση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων

5.3.1. Τριμηνιαίες Αναφορές και Άσκηση Ελέγχου

Κατά την εφαρμογή του μνημονίου, συγκεκριμένοι δείκτες και εκθέσεις πρέπει να τίθενται από τις αρμόδιες κυβερνητικές αρχές στη διάθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΚΤ , αλλά και του ΔΝΤ σε τακτική βάση. Ειδικότερα, πληροφορίες που παρέχονται σε άλλους πολυμερείς και διμερείς πιστωτές, που συμμετέχουν σε πρόγραμμα οικονομικής βοήθειας όπου υπάρχει και κοινοτική συμμετοχή, θα παρέχονται και στην Επιτροπή, εκτός αν η Επιτροπή έχει δηλώσει ότι αυτό δεν απαιτείται. Οι κυβερνητικές αρχές θα υποβάλλουν στην Επιτροπή και την ΕΚΤ εκθέσεις συμμόρφωσης σχετικά με την εκπλήρωση των προϋποθέσεων αμέσως μετά τις ημερομηνίες δοκιμής. Από το Υπουργείο Οικονομικών δίνονται τα ακόλουθα οικονομικά στοιχεία.

Πίνακας 1: Παροχή στοιχείων

Προκαταρκτικά μηνιαία στοιχεία για την εφαρμογή του κρατικού προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένης της κύριας λειτουργικής κατηγοριοποίησης των εσόδων και δαπανών και ανά υπουργείο.	Μηνιαίως, 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα- αυτές οι πληροφορίες θα περιλαμβάνονται επίσης σε επόμενες διαβιβάσεις σε περίπτωση αναθεώρησης.
Επικαιροποιημένα μηνιαία σχέδια για την κατάσταση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού για το υπόλοιπο του έτους, συμπεριλαμβανομένης της κύριας λειτουργικής κατηγοριοποίησης των εσόδων και δαπανών ανά υπουργείο.	Μηνιαίως, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα.
Προκαταρκτικά μηνιαία στοιχεία ρευστότητας για φορείς γενικής κυβέρνησης, εκτός του	Μηνιαίως, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα- αυτά τα

Κράτους.	στοιχεία θα περιλαμβάνονται επίσης σε επόμενες διαβιβάσεις σε περίπτωση αναθεώρησης.
Μηνιαία στοιχεία για τη μισθοδοσία του Δημοσίου της γενικής κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργικής κατηγοριοποίησης σε ονομαστικούς μισθούς και επιδόματα σε δημοσίους υπαλλήλους ανά υπουργείο και δημόσιο φορέα, αριθμό υπαλλήλων, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργικής κατηγοριοποίησης ανά υπουργείο και δημοσίων φορέων εκτός της κεντρικής κυβέρνησης, μέσο μισθό, συμπεριλαμβανομένου του βασικού μισθού, παροχών και επιδομάτων. Θα προστίθεται λειτουργική κατηγοριοποίηση αυτών των στοιχείων στους κύριους δημόσιους φορείς.	Μηνιαίως, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα (έναρξη Ιούνιος 2010).
Τριμηνιαία στοιχεία για τους λογαριασμούς της γενικής κυβέρνησης και του δημόσιου χρέους σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανονισμούς στατιστικής.	Τριμηνία λογιστικά στοιχεία, 90 ημέρες μετά το τέλος κάθε τριμήνου.
Εβδομαδιαία πληροφόρηση για τα στοιχεία ρευστότητας της Κυβέρνησης με αναφορά στη χρήση και πηγή κεφαλαίου καθώς και για τη σχετική χρονική περίοδο – επίσης πληροφόρηση για κύριες κυβερνητικές δαπάνες και έσοδα.	Εβδομαδιαίως την Παρασκευή, με αναφορά στην προηγούμενη Πέμπτη.
Στοιχεία για τη χρηματοδότηση φορέων γενικής κυβέρνησης εκτός της κεντρικής κυβέρνησης.	Μηνιαίως όχι αργότερα από 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα -αυτές οι πληροφορίες θα περιλαμβάνονται και σε επόμενες διαβιβάσεις σε

	περίπτωση αναθεώρησης.
Στοιχεία οφειλόμενων δαπανών με τις καθυστερούμενες οφειλές της γενικής κυβέρνησης συμπεριλαμβανομένου του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης, της κοινωνικής ασφάλισης και νομικών προσώπων.	Τριμηνιαίως, εντός 55 ημερών μετά το τέλος κάθε τριμήνου.
Στοιχεία οφειλόμενων δαπανών του Κράτους και των νοσοκομείων.	Μηνιαίως, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα.
Δημόσιο Χρέος και επιχορηγήσεις της γενικής κυβέρνησης σε δημόσιες επιχειρήσεις και στον ιδιωτικό τομέα.	Μηνιαίως, εντός ενός μήνα.
Στοιχεία εσόδων και δαπανών και ισολογισμοί των 30 μεγαλύτερων δημοσίων επιχειρήσεων, βάσει συνολικών δαπανών.	Τριμηνιαίως, τρεις μήνες μετά το τέλος κάθε τριμήνου.
Στοιχεία των κοινοτικών επιδοτήσεων, αποζημιώσεις και προκαταβολές, δαπάνες κεφαλαίων και επιχορηγήσεις καλυπτόμενες από κοινοτικές προκαταβολές ή υποψήφιες, για κοινοτική αποζημίωση, επιχορηγήσεις από προγράμματα κοινοτικής βοήθειας, ειδικώς συμφωνημένα με την ΕΕ.	Μηνιαίως εντός τριών εβδομάδων μετά το τέλος κάθε μήνα.
Μηνιαία αναφορά των συναλλαγών από τους εκτός προϋπολογισμού λογαριασμούς.	Μηνιαίως στο τέλος κάθε μήνα.
Μηνιαία στοιχεία των συναλλαγών ειδικών λογαριασμών.	Μηνιαίως στο τέλος κάθε μήνα.
Έκθεση προόδου για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων πολιτικής	Μηνιαίως στο τέλος κάθε μήνα.

Πίνακας 2: Ενώ από την Τράπεζα της Ελλάδος απαιτούνται από το ΔΝΤ τα ακόλουθα στοιχεία.

Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της Τράπεζας της Ελλάδος.	Εβδομαδιαίως κάθε επόμενη εργάσιμη ημέρα.
Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού του ελληνικού τραπεζικού.	Μηνιαίως 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα.
Εξέλιξη της εξωτερικής χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών στις θυγατρικές τους στο εξωτερικό.	Μηνιαίως 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα.
Εξωτερικές χρηματοδοτικές ροές για το τραπεζικό σύστημα, τις επιχειρήσεις, το δημόσιο τομέα, συμπεριλαμβανομένων των αναμενόμενων εξελίξεων εντός των επομένων 12 μηνών.	Μηνιαίως 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα.
Έκθεση για τη ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος.	Εβδομαδιαίως την επόμενη εργάσιμη.
Έκθεση για την εξέλιξη των δεικτών χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.	Τριμηνιαίως 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε τριμήνου, σύμφωνα με διαθεσιμότητα στοιχείων.
Έκθεση σε αποτελέσματα από τα τακτικά τεστ φερεγγυότητας ακραίων καταστάσεων.	Τριμηνιαίως 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε τριμήνου, σύμφωνα με διαθεσιμότητα στοιχείων.
Αναλυτική αναφορά του ισολογισμού του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας με αναφορά και επεξήγηση των μεταβολών των λογαριασμών.	Εβδομαδιαίως την επόμενη εργάσιμη.

Συνεπώς, οι αρχές και το προσωπικό του ΔΝΤ συμφώνησαν σχετικά με την ενίσχυση της εποπτείας μέσω τριμηνιαίων ελέγχων αξιοπιστίας και μέσω αμεσότερης υποβολής στοιχείων. Η πρόοδος της υλοποίησης του προγράμματος θα παρακολουθείται από κλιμάκια του ΔΝΤ με τις ανωτέρω τριμηνιαίες επανεξετάσεις και η δημοσιονομική επίδοση θα αξιολογείται μέσω αναθεωρημένων προβλέψεων και τήρησης ποσοτικών κριτηρίων επίδοσης.

Συγκεκριμένα θα πραγματοποιηθούν δώδεκα τριμηνιαίοι απολογισμοί του προγράμματος, με πρώτο τον απολογισμό, ο οποίος ολοκληρώθηκε κατά το τρίτο ημερολογιακό τρίμηνο του 2010, και στη συνέχεια σε κάθε επόμενο τρίμηνο μέχρι τον τελευταίο τριμηνιαίο απολογισμό, ο οποίος προβλέπεται να ολοκληρωθεί κατά την διάρκεια του δευτέρου ημερολογιακού τριμήνου του 2013, με στόχο την αξιολόγηση της προόδου εφαρμογής του προγράμματος και την επίτευξη συνεννόησης για την ύπαρξη πρόσθετων μέτρων τα οποία μπορεί να δημιουργηθούν για την υλοποίηση των στόχων του μνημονίου. Κάθε απολογισμός θα περιλαμβάνει την σε βάθος αξιολόγηση του προγράμματος εν όψει της από κοινού χρηματοδότησης αυτού του προγράμματος από την διμερή διευθέτηση χρηματοδότησης των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ για την Ελλάδα.

Για τον τρόπο με τον οποίο και ελέγχονται οι τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις το Κοινοβούλιο υιοθέτησε νομοθεσία για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων εφαρμόζοντας συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του ΔΝΤ. Έτσι, δημιουργήθηκε ένα αποτελεσματικό σχήμα διαχείρισης έργου, το οποίο περιλαμβάνει την αυστηρή επίβλεψη του Υπουργείου Οικονομικών και κάποιες ειδικές ομάδες, έτσι ώστε να εφαρμοστούν τα προβλεπόμενα μέτρα ενάντια στη φοροδιαφυγή και να αποκατασταθεί η φορολογική συμμόρφωση της Ελλάδας μέσω της ενίσχυσης του εισπρακτικού μηχανισμού και της είσπραξης ανείσπρακτων οφειλών από τους μεγαλύτερους οφειλέτες, πάντα σε συντονισμό με τα ασφαλιστικά ταμεία και την αναδιοργάνωση μιας μονάδας για τους φορολογούμενους με μεγάλα εισοδήματα που να εστιάζει σε αυτούς που συνεισφέρουν τα μεγαλύτερα ποσά στα έσοδα, ένα ισχυρό πρόγραμμα ελέγχων για την καταπολέμηση της συστηματικής φοροδιαφυγής από άτομα με μεγάλο πλούτο και ελεύθερους επαγγελματίες με υψηλά εισοδήματα, συμπεριλαμβανομένης της ποινικής δίωξης των μεγαλύτερων παραβατών, την ενίσχυση του προγράμματος ελέγχων των δηλώσεων και των πληρωμών.

5.3.2 Αποτελέσματα των Τριμηνιαίων Ελέγχων

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) ολοκλήρωσε στις 10/09/2010 τον πρώτο έλεγχο της απόδοσης της Ελλάδος σύμφωνα με το οικονομικό πρόγραμμα που στηρίζεται σε μια τριετή Διευθέτηση Ετοιμότητας Διάθεσης (ΔΕΔ) ύψους 26,4 δισεκατομμυρίων μονάδων Ειδικού Δικαιώματος Ανάληψης (περίπου 30 δισεκατομμυρίων Ευρώ). Η ολοκλήρωση της εξέτασης επέτρεψε την άμεση εκταμίευση ποσού ύψους 2,16 δισεκατομμυρίων μονάδων Ειδικού Δικαιώματος Ανάληψης (περίπου 2,57 δισεκατομμύρια Ευρώ), φέρνοντας τις εκταμιεύσεις της ΔΕΔ στο ύψος των 6,97 μονάδων Ειδικού Δικαιώματος Ανάληψης (περίπου 8,28 δισεκατομμύρια Ευρώ).

Η ΔΕΔ που εγκρίθηκε στις 9 Μαΐου 2010, (Δελτίο Τύπου 10/187) αποτελεί μέρος ενός συλλογικού χρηματοδοτικού πακέτου σε συνεργασία με χώρες μέλη της Ζώνης του Ευρώ που ανέρχεται σε 110 δισεκατομμύρια Ευρώ, το οποίο θα εκταμιευθεί σε διάστημα τριών ετών. Το πακέτο επιτρέπει την κατ' εξαίρεση πρόσβαση σε πόρους του ΔΝΤ που αναλογούν σε περισσότερο από 3.200 τοις εκατό της ποσόστωσης της Ελλάδος, το οποίο εγκρίθηκε με επιταχυμένες διαδικασίες του Μηχανισμού Έκτακτης Χρηματοδότησης του Ταμείου.

Οι Ελληνικές Αρχές έκαναν ξεκίνημα με το οικονομικό τους πρόγραμμα, και η αποφασιστική εφαρμογή του άρχισε να αποδίδει καρπούς. Όλα τα κριτήρια ποσοτικής απόδοσης για το τέλος Ιουνίου 2010 είχαν πληρωθεί, ενώ κύριες οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις βρίσκονταν σε προηγμένα στάδια. Ουσιαστικής σημασίας ήταν η αυστηρή εφαρμογή του προγράμματος με τη βοήθεια της ευρείας-κλίμακας χρηματοοικονομικής υποστήριξης από τη διεθνή κοινότητα, και με την παράλληλη διασφάλιση της δημόσιας συναίνεσης για τις μεταρρυθμίσεις.

Η δημοσιονομική στρατηγική επικεντρώθηκε, κατά κύριο λόγο, στον έλεγχο των δαπανών, ιδιαίτερα σε τοπικά επίπεδα (Ο.Τ.Α., Περιφέρειες κ.α.). Οι Αρχές φάνηκαν αποφασισμένες να ενισχύσουν τη φορολογική διοίκηση και να περιορίσουν τη φοροδιαφυγή, ώστε να εξασφαλίσουν έσοδα και να προωθήσουν την, όσο το δυνατόν μεγαλύτερη, αμεροληψία στην προσαρμογή.

Η αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας και η ενδυνάμωση της δυνητικής ανάπτυξης αποτέλεσε σημείο ζωτικής σημασίας. Πρόοδος επιτεύχθηκε στις διαρθρωτικές

μεταρρυθμίσεις. Το Κοινοβούλιο ενέκρινε μια ενδεδειγμένη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού προγράμματος, ενώ παράλληλα βρισκόταν σε εξέλιξη μια ουσιαστική αναμόρφωση της αγοράς εργασίας. Επόμενο βήμα δόθηκε στο άνοιγμα των κλειστών επαγγελματιών, στην προώθηση της απελευθέρωσης της αγοράς και στην εφαρμογή της οδηγίας σχετικά με την παροχή υπηρεσιών, καθώς και στην εξάλειψη των εμποδίων στον τουρισμό και στο λιανεμπόριο, όπου η δυνατότητα ανάπτυξης παραμένει υψηλή.

Αναφορικά με τον χρηματοπιστωτικό τομέα, η ρευστότητα στις τράπεζες διατηρήθηκε στενή αλλά χωρίς προβλήματα διαχείρισης, υποστηριζόμενη από την ΕΚΤ και το εγγυητικό πρόγραμμα της κυβέρνησης. Το νέο Ταμείο Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας ξεκίνησε να παρέχει μια σημαντική στήριξη για την κεφαλαιακή επάρκεια. Επιπλέον, οι Ελληνικές αρχές ανέθεσαν τη στρατηγική εξέταση του τραπεζικού τομέα, καθώς και την πραγματοποίηση εργασιών δέουσας επιμέλειας στις κρατικές τράπεζες.

Ο δεύτερος στη σειρά έλεγχος πραγματοποιήθηκε στις 17/12/2010 και με την ολοκλήρωση της εξέτασης εγκρίθηκε η άμεση εκταμίευση ποσού 2,16 δισεκατομμύρια Μονάδες Ειδικού Δικαιώματος Ανάλυσης (περίπου 2,5 δισεκατομμύρια Ευρώ), ανεβάζοντας τις συνολικές εκταμιεύσεις της Διευθέτησης Ετοιμότητας Διάθεσης σε 9,13 δισεκατομμύρια Μονάδες Ειδικού Δικαιώματος Ανάλυσης (περίπου 10,58 δισεκατομμύρια Ευρώ).

Ο πληθωρισμός μειώθηκε και άρχισε οριακά να βελτιώνεται η ανταγωνιστικότητα. Δεδομένων των σημείων πίεσης στο δημόσιο τομέα και του συνεχιζόμενου δυσμενούς επενδυτικού κλίματος που εξακολουθούσε να υπάρχει, παρέμεναν ουσιαστικής σημασίας οι συνολικές και έγκαιρες μεταρρυθμίσεις, για να διασφαλιστεί η δυναμική στην ανανεωμένη ανάπτυξη και στα επίπεδα βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους, με την παράλληλη προστασία των ευάλωτων ομάδων.

Η πρόθεση της κυβέρνησης να συνεχίσει την προσπάθεια επίτευξης του αρχικού στόχου του προγράμματος και για το 2011, σήμαινε ότι οι επιπτώσεις του ελλείμματος από αναθεωρήσεις των δημοσιονομικών δεδομένων θα μπορούσαν να αντισταθμισθούν πλήρως. Χαρακτηρίστηκε ως σημαντικό να προωθηθούν πιο επιθετικά οι δημοσιονομικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για να διασφαλιστεί μια εξυγίανση που θα διαρκέσει. Η ενίσχυση της φορολογικής διοίκησης και η διαχείριση των δημόσιων χρηματοοικονομικών παρέμεναν σε προτεραιότητα, και τονίστηκε ότι χρειάστηκαν συνολικά σχέδια δράσης με συγκεκριμένες χρονικές προθεσμίες για την προώθηση μεταρρυθμίσεων σε κρατικές επιχειρήσεις, στον τομέα της υγείας, καθώς και σε άλλους τομείς. Οι τομείς ζωτικής σημασίας περιελάμβαναν τις μεταρρυθμίσεις του δεύτερου σταδίου στην αγορά εργασίας, το

άνοιγμα κλειστών επαγγελμάτων και την απελευθέρωση της αγοράς στους τομείς του τουρισμού και του λιανικού εμπορίου.

Με την ολοκλήρωση του τρίτου ελέγχου από τους επικεφαλείς του ΔΝΤ στις 14/03/2011 εγκρίθηκε η εκταμίευση ποσού ύψους 3,6 δισεκατομμυρίων μονάδων Ειδικού Δικαιώματος Ανάληψης (περίπου 4,1 δισεκατομμύρια Ευρώ), φέρνοντας τις εκταμιεύσεις της ΔΕΔ στο ύψος των 12,725 μονάδων Ειδικού Δικαιώματος Ανάληψης (περίπου 14,6 δισεκατομμύρια Ευρώ).

Το οικονομικό πρόγραμμα της Ελλάδας σημείωσε περαιτέρω πρόοδο προς τους ζωτικής σημασίας σκοπούς του, οι οποίοι περιελάμβαναν την τοποθέτηση της οικονομίας σε δρόμο αειφόρου ανάπτυξης με την προώθηση της ανταγωνιστικότητας, την ενίσχυση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού τομέα και την εξασφάλιση βιώσιμων δημόσιων χρηματοοικονομικών. Οι υποκείμενες δημοσιονομικές και ευρύτερες μεταρρυθμίσεις που ήταν απαραίτητες για την επίτευξη των μεσοπρόθεσμων σκοπών του προγράμματος δρομολογήθηκαν σταδιακά, αν και ορισμένες ακόμη σημαντικές μεταρρυθμίσεις έπρεπε να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν για τη δημιουργία μιας κρίσιμης μάζας που ήταν και είναι απαραίτητη για τη στήριξη της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της οικονομικής ανάκαμψης.

Το πρόγραμμα σημείωσε περαιτέρω πρόοδο προς την επίτευξη των σκοπών του. Η απόδοση παρέμεινε κοντά στα προγραμματισμένα επίπεδα, ο υποκείμενος πληθωρισμός παρέμεινε χαμηλός, οι μονάδες του εργατικού κόστους μειώθηκαν και ήταν σε εξέλιξη σημαντική δημοσιονομική προσαρμογή. Σε γενικές γραμμές, θεωρήθηκε ότι είχε επιτευχθεί ένα μέτρο σταθεροποίησης.

Δόθηκαν οδηγίες για μεγαλύτερη έμφαση στις υποκείμενες μεταρρυθμίσεις κατά την προσεχή περίοδο. Αν και ο δημοσιονομικός στόχος του 2010 επιτεύχθηκε, η στρατηγική της υπό-εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού για την αντιστάθμιση των μειωμένων εσόδων και των υπερβολικών εξόδων σε υπό-εθνικά επίπεδα, κρίθηκε ότι δεν θα μπορούσε να διατηρηθεί. Η διασφάλιση μιας δίκαιης διανομής του βάρους της προσαρμογής παρέμενε ζωτικής σημασίας, και ο διάλογος με τους κοινωνικούς εταίρους στη διαδικασία αυτή χαρακτηρίστηκε ευπρόσδεκτος. Η εφαρμογή έπρεπε να αρχίσει μέσα στο 2011 για την αντιμετώπιση μιας προβλεπόμενης απόκλισης του προϋπολογισμού. Παράλληλα, η κυβέρνηση όφειλε να υπερδιπλασιάσει τις προσπάθειες για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και για τον έλεγχο των δαπανών, ιδιαίτερα στο επίπεδο των τοπικών αυτοδιοικήσεων. Για να μπορούσε να στηριχθεί η ανάκαμψη, οι διαρθρωτικές

μεταρρυθμίσεις έπρεπε να προχωρήσουν πιο βαθιά. Σημαντικά επόμενα βήματα περιελάμβαναν τη μείωση των διοικητικών εμποδίων για τις εξαγωγές και τον σχεδιασμό μιας στρατηγικής για τον απεγκλωβισμό του δυναμικού στον τομέα του τουρισμού. Η δέσμευση της κυβέρνησης για την κλιμάκωση του προγράμματος για τις ιδιωτικοποιήσεις και για την ανάπτυξη της αγοράς ακινήτων ήταν επίκαιρη. Η πιο αποτελεσματική χρήση της δημόσιας περιουσίας θα ήταν δυνατό να στηρίξει τις προσπάθειες για τη δημοσιονομική προσαρμογή και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, και να βοηθήσει την Ελλάδα να αποπληρώσει χρέη που ήταν πιθανό να καταστούν ληξιπρόθεσμα.

Ο πλέον πρόσφατος και τέταρτος στη σειρά έλεγχος πραγματοποιήθηκε στις 08/07/2011 και η ολοκλήρωση της εξέτασης οδήγησε στην εκταμίευση ποσού ύψους 2,16 δισεκατομμυρίων μονάδων Ειδικού Δικαιώματος Ανάληψης (περίπου 3,2 δισεκατομμύρια Ευρώ), φέρνοντας τις μέχρι σήμερα εκταμιεύσεις της ΔΕΔ στο ύψος των 15,6 δισεκατομμυρίων μονάδων Ειδικού Δικαιώματος Ανάληψης (περίπου 17,4 δισεκατομμύρια Ευρώ).

Το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής συνέχισε να σημειώνει κάποια πρόοδο όσον αφορά τους αντικειμενικούς του σκοπούς. Η οικονομία εξισορροπείται, η ανταγωνιστικότητα βελτιώνεται σταδιακά και προβλέπεται η επιστροφή σε θετική οικονομική ανάπτυξη κατά το πρώτο εξάμηνο του 2012. Η Ελλάδα έχει καθορίσει τις απαραίτητες πολιτικές για να ξεπεράσει την πρόσφατη δημοσιονομική προσαρμογή και τα προβλήματα εφαρμογής της διαρθρωτικής μεταρρύθμισης, γεγονός που θα πρέπει να επιτρέψει τη χώρα να σημειώσει περαιτέρω πρόοδο στην επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του προγράμματος κατά την προσεχή περίοδο.

Οι Αρχές σημείωσαν πρόοδο στον δημοσιονομικό τομέα. Εγκρίθηκε μια νέα μεσοπρόθεσμη στρατηγική, η οποία προσδιορίζει τα μέτρα που είναι απαραίτητα για τη μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης κάτω από το 3 τοις εκατό του ΑΕΠ μέχρι το 2014. Η στρατηγική επικεντρώνεται σε σοβαρά θέματα, όπως τους γενναιόδωρους όρους της απασχόλησης στο δημόσιο, την πιθανότητα να κλείσουν μη αποδοτικοί φορείς του δημοσίου και τη φοροδιαφυγή. Η σταθερή και έγκαιρη εφαρμογή της είναι ζωτικής σημασίας, μαζί με τις συμπληρωματικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της διαχείρισης των εσόδων και των οικονομικών του δημοσίου.

Η στρατηγική της κυβέρνησης για τις ιδιωτικοποιήσεις αποτελεί ενέργεια ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση των επενδύσεων και της ανάπτυξης, καθώς και για τη μείωση του υψηλού χρέους της Ελλάδος. Αν και ο στόχος για την πώληση κρατικής περιουσίας αξίας 50

δισεκατομμυρίων Ευρώ μέχρι το 2015 θεωρείται πολύ φιλόδοξος, η δημιουργία ενός ανεξάρτητου φορέα ιδιωτικοποίησης θα βοηθήσει στην επιτυχία της διαφανούς και έγκαιρης εφαρμογής του.

Για να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδος, πρέπει να επιταχυνθεί η εφαρμογή της θεσμικής μεταρρύθμισης. Αυτό θα βοηθήσει στην επίτευξη συνέργειας, όπως για παράδειγμα μεταξύ των ιδιωτικοποιήσεων και της μείωσης των διοικητικών εμποδίων στις επενδύσεις. Το πρόγραμμα της μεταρρύθμισης θα πρέπει να επεκταθεί ώστε να αντιμετωπισθούν μεγάλες διαφορές στην εργατική φορολογία της χώρας, καθώς και το αναποτελεσματικό δικαστικό της σύστημα.

Για να διατηρηθεί σταθερότητα στον χρηματοοικονομικό τομέα, πρέπει να αυξηθούν τα αποθέματα ρευστότητας των τραπεζών και πρέπει να δημιουργηθεί αποτελεσματικό πλαίσιο στήριξης και επίλυσης θεμάτων. Η συνεχιζόμενη στήριξη της ρευστότητας από την ΕΚΤ παραμένει ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των αναγκών ρευστότητας.

5.3.3. Πρόγραμμα Εκταμιεύσεων Περιόδου 2010 έως 2013

Το δημοσιονομικό χρηματοδοτικό έλλειμμα και το πρόγραμμα εκταμιεύσεων περιόδου 2010 έως και 2013 είναι αναγκαίο να αναφερθεί στο σημείο αυτό. Πράγματι, το πρόγραμμα εκταμιεύσεων ή διαφορετικά δόσεων δημιουργήθηκε για την έξοδο της ελληνικής οικονομίας από τη δημοσιονομική κρίση και την επαρκή χρηματοδότηση των δανειακών αναγκών της.

ΟΙ ΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ			
Ποσά σε δις. Ευρώ			
ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗ	Δ.Ν.Τ.	Ε.Ε.	ΣΥΝΟΛΟ
Μαϊ-10	5,50 €	14,50 €	20,00 €
Σεπ-10	2,50 €	6,50 €	9,00 €
Δεκ-10	2,50 €	6,50 €	9,00 €
Φεβ-11	4,10 €	10,90 €	15,00 €
Μαϊ-11	3,30 €	8,70 €	12,00 €
Αυγ-11	2,20 €	5,80 €	8,00 €
Νοε-11	1,40 €	3,60 €	5,00 €
Φεβ-12	2,70 €	7,30 €	10,00 €
Μαϊ-12	1,60 €	4,40 €	6,00 €
Αυγ-12	1,60 €	4,40 €	6,00 €
Νοε-12	0,50 €	1,50 €	2,00 €
Φεβ-13	1,60 €	4,40 €	6,00 €
Μαϊ-13	0,50 €	1,50 €	2,00 €
		ΣΥΝΟΛΟ	110,00 €

Πίνακας 3: Οι δόσεις του μηχανισμού στήριξης

Οι συμφωνίες που υπογράφηκαν με το ΔΝΤ προβλέπουν δανεισμό του ελληνικού κράτους, για τα επόμενα τρία χρόνια, με κυμαινόμενο επιτόκιο. Το γεγονός αυτό έχει ως στόχο τη μείωση δαπανών τόκων λόγω των ιστορικά χαμηλών βραχυχρόνιων επιτοκίων, για όσο διάστημα παραμένουν στα επίπεδα αυτά. Λόγω των χαρακτηριστικών του νέου δανεισμού, θα μειωθεί αισθητά η μέση χρηματοοικονομική διάρκεια του χρέους του ελληνικού δημοσίου για το 2011, σε επίπεδο μικρότερο του στόχου των τεσσάρων ετών. Ακόμη, εκτιμάται ότι η σχέση κυμαινόμενου και σταθερού επιτοκίου θα βρίσκεται σε επίπεδα 40% κυμαινόμενο και 60% σταθερό στο τέλος του 2011, από το επίπεδο 28% και 72% αντίστοιχα στο τέλος του 2010.

5.4. Δυσκολίες στην Εφαρμογή των Μεταρρυθμίσεων και οι Τελευταίες Εξελίξεις

Τα κύρια προβλήματα της ελληνικής, οικονομίας είναι η χαμηλή ανταγωνιστικότητα και η υπερβολική δαπάνη του Δημοσίου που γίνεται ιδιαίτερα αισθητή από τη χαμηλή

αποτελεσματικότητα του. Επιπλέον η κατανάλωση συνεχίζει να είναι ανώτερη από την παραγωγή, όπως επισημαίνεται διαρκώς στα διεθνή φόρα για πρόσθετη βοήθεια στην Ελλάδα.

Με βάση τις δυσχέρειες για την πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων, έχει ζητηθεί η συναίνεση μεταξύ των κύριων πολιτικών δυνάμεων πρώτων, για να περιορίζονται οι κομματικοί υπολογισμοί και οι κινήσεις τακτικής. Και δεύτερον, για να διευκολύνεται η διαπραγμάτευση σε ορισμένα αντισταθμιστικά οφέλη στις διαβουλεύσεις με τους πιστωτές, όπως το δικαίωμα επαναδιαπραγμάτευσης ορισμένων ορών των δανείων.

Αντί για ένα νέο Σχέδιο Μάρσαλ που ορισμένοι προσδοκούν προκειμένου να αποσβεστεί μέρος τουλάχιστον του ελληνικού χρέους, τον Ιούνιο του 2011 η τρόικα συμφώνησε να καταβάλει την 5^η τριμηνιαία δόση των 12 δις ευρώ, υπό τον όρο ότι θα ψηφιστεί από την Ελληνική Βουλή το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα (που ήδη πραγματοποιήθηκε στις 29-30/6/2011 με 154 ψήφους), και ο σχετικός με αυτό Εφαρμοστικός Νόμος που περιλαμβάνει γενικές κατευθύνσεις για τα φορολογικά μέτρα, τις αποκρατικοποιήσεις, τις ρυθμίσεις στην αγορά εργασίας κ.α. Το νέο Πρόγραμμα και ο κυβερνητικός ανασχηματισμός στα μέσα Ιουνίου του 2011 αποσκοπούν στην πιο αυστηρή εφαρμογή των ορών του Μνημονίου που δεν τηρήθηκαν, όπως δείχνουν και τα νέα μέτρα των υπουργείων οικονομικών για τις αποκρατικοποιήσεις, μεταφορών για την απελευθέρωση του επαγγέλματος των οδηγών ταξί και της Υγείας για την πολιτική των φαρμάκων. Πριν τον ανασχηματισμό, οι αγορές ήταν πιο δύσπιστες από ότι το 2010, η καλή διάθεση των εταιριών μας έχει αρχίσει να εξαντλείται και εκδηλώνονταν έντονη ανησυχία για τη δυνατότητα της Ελλάδας να ανταποκριθεί στους αυστηρούς όρους του νέου δανείου. Οι αντιδράσεις όλων των κομμάτων της αντιπολίτευσης ήταν αυτή τη φορά πιο έντονες και ενισχύθηκαν από τις αντίστοιχες αντιρρήσεις πολλών ξένων.

Με την απειλή που κρέμεται για τη μη καταβολή της 6^{ης} πλέον δόσης, η τρόικα προειδοποιεί ότι το 2011 το έλλειμμα ενδέχεται να διαμορφωθεί στο ύψος εκείνου του 2010 (πάνω από το 10% του ΑΕΠ). Για να μειωθεί, όπως προγραμματίζεται, στο 8% πρέπει να ληφθούν νέα μέτρα προκειμένου να αντληθούν 7 δις ευρώ, 3% περίπου του ΑΕΠ.

Από την Κομισιόν προτάθηκε επίσης η χορήγηση νέου δανείου του ίδιου περίπου μεγέθους, 90 έως 120 δις ευρώ, την οποία η Γερμανική βουλή έκρινε την 21/7/2011, αφού προσπάθησε πρώτα να γεφυρώσει τις δισταμένες απόψεις μεταξύ των δανειστών της χώρας. Να διευρύνει επίσης τους τρόπους χορήγησης βοήθειας που δεν θα θεωρηθούν αναδιάρθρωση του χρέους.

Στη Σύνοδο επιτεύχθηκε μια καταρχήν συμφωνία στους επιμέρους όρους μεταξύ των κύριων δανειστών, με βάση και τις διαβεβαιώσεις ότι η Ελλάδα είναι αποφασισμένη να λάβει τα μέτρα που της ζητούν. Αποφασίστηκε υπό προϋποθέσεις χορήγηση του νέου δανείου και των υπολειπόμενων δόσεων των 53 δις ευρώ του προηγούμενου, καλύπτοντας τη χώρα στις χρηματοπιστωτικές της ανάγκες ως τα μέσα του 2014. Εναπόκειται δε σε αυτήν να εξασφαλίσει τη δημοσιονομική ισορροπία και να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη.

Τα ειδικά θέματα που απασχόλησαν τη Σύνοδο περιλαμβάνουν την επιμήκυνση των βασικών δανείων που λήγουν πρόσφατα, την παροχή εγγυήσεων σε όσους αποδεχθούν να συμμετάσχουν στο σχέδιο μετακύλισης (roll-over) του ελληνικού χρέους για να δεχθούν οι τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες και άλλοι ιδιώτες επενδυτές να συμμετάσχουν στο νέο πακέτο στήριξης τη μείωση των επιτοκίων δανεισμού, το δικαίωμα αλλά και τη βοήθεια από την ΕΕ μέσω οικονομικής ενίσχυσης του προσωρινού μηχανισμού σταθερότητας EFSF και διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του, ώστε να μπορεί να επαναγοράζει δημόσιο χρέος από τις διεθνείς αγορές και η συνέχιση της προεξόφλησης τραπεζικών ομολόγων με κρατική εγγύηση από την ΕΚΤ. Παρά δε τις αντιρρήσεις της Γερμανίας, συζητείται η έκδοση ευρωομολόγων. Το κύριο επιχείρημα είναι ότι μπορούν να «ενισχύσουν τη δημοσιονομική πειθαρχία και τη σταθερότητα στην Ευρωζώνη» και να δημιουργήσουν μια νέα μεγάλη αγορά θα συμβάλλει στην ενίσχυση της ρευστότητας.

Οι αντιδράσεις στο τελικό ανακοινωθέν της Συνόδου και η παρακολούθηση της πορείας στην εφαρμογή του προσδιορίζουν επί μακρό χρόνο τις εξελίξεις στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές άλλες χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης κρίσης αναπτύχθηκε μια εκτενής συζήτηση για το ρόλο των λογιστικών προτύπων στη διαμόρφωσή της και ασκήθηκε ιδιαίτερα έντονη κριτική στην εφαρμογή της εύλογης αξίας. Το IASB προσπάθησε να ανταποκριθεί αρχικά στην παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση εκδίδοντας τροποποίηση στο ΔΛΠ 39 με την οποία επιτρέπεται πλέον, υπό προϋποθέσεις, η αλλαγή στον τρόπο καταχώρισης χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού από την εύλογη αξία στο αποσβεσμένο κόστος. Με την τροποποίηση αυτή, οι τράπεζες μπόρεσαν να μειώσουν τα στοιχεία που καταχωρούνται στην εύλογη αξία και να μειώσουν σημαντικά την επίδραση στα αποτελέσματα ή/και στην καθαρή θέση από τη μείωση στην εύλογη αξία των στοιχείων αυτών. Επίσης αποφάσισε να αντιμετωπίσει τα θέματα που ανέδειξε η κρίση ως εξής:

- ιδρύοντας μία συμβουλευτική ομάδα (Financial Crisis Advisory Group), η οποία εξετάζει θέματα που προκαλεί η κρίση και αφορούν στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση,
- πραγματοποιώντας δημόσιες συζητήσεις (Public Round Tables), με σκοπό τον εντοπισμό θεμάτων που ανέδειξε η κρίση και αφορούν στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση,
- αξιοποιώντας τα αποτελέσματα των προηγούμενων ενεργειών και τις προτάσεις ή/και παραινήσεις άλλων ενδιαφερόμενων φορέων, προχώρησε ή προχωράει στην τροποποίηση λογιστικών προτύπων που αφορούν σε θέματα που επηρεάστηκαν από την κρίση.

Παρ' όλες τις αλλαγές που επήλθαν και θα επέλθουν στα ΔΛΠ και στα ΔΕΠ, η Ελλάδα δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση έγκαιρα, με αποτέλεσμα να ζητήσει την παρέμβαση από την ΕΕ, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ (Τρόικα).

Σε ότι αφορά το αν η Ελλάδα έπραξε σωστά ζητώντας τη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, η απάντηση είναι αμφιλεγόμενη καθώς αυτή η προσφυγή έχει πλεονεκτήματα αλλά και αρκετά μειονεκτήματα.

Από τη μία πλευρά το Ταμείο έχει τη δυνατότητα να προσφέρει στην Ελλάδα φτηνό δανεισμό χρήματος με χαμηλά επιτόκια, τη στιγμή που ο δανεισμός της χώρας από τις διεθνείς αγορές ήταν και είναι απαγορευτικός,

Από την άλλη πλευρά, η προσφυγή έχει αρκετά αρνητικά σημεία. Τα μέτρα που επιβάλλει το Ταμείο έχουν μια τυποποιημένη συνταγή που ίσως να μην ταιριάζει σε όλες τις περιπτώσεις χωρών που αντιμετωπίζουν προβλήματα. Τα προγράμματα που εφαρμόζει το Ταμείο αναγνωρίζονται συνήθως ως ρυθμίσεις που επιβάλλονται από έναν ξένο οργανισμό στη δανειζόμενη χώρα, και έτσι αποδυναμώνουν την εγχώρια «δύναμη» της κυβέρνησης της χώρας. Οι αυστηρές προϋποθέσεις που θέτει το Ταμείο μειώνουν τους ρυθμούς ανάπτυξης, επιμηκύνουν την ύφεση, και επηρεάζουν τη ζωή των φτωχότερων ανθρώπων στις χώρες που δανείζονται, δημιουργώντας έτσι μια δυσaréσκεια σε βάρος της Δύσης και του Ταμείου, παρά σε βάρος της διαφθοράς και των ανεύθυνων κυβερνήσεων. Τέλος, τα προγράμματα του Ταμείου δημιουργούν μακροχρόνια εξάρτηση από τους πόρους του οργανισμού για πολλές χώρες-μέλη.

Προκειμένου να βγει η χώρα από την κρίση και την εφαρμογή του μνημονίου, πρέπει να γίνουν οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που επιβάλει το Ταμείο, όπως ιδιωτικοποίηση, δημοσιονομική ευθύνη, έλεγχος προσφοράς χρήματος, καταπολέμηση της διαφθοράς. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές μπορεί να πλήξουν μια οικονομία και να είναι επίπονες, αλλά είναι ουσιαστικής σημασίας για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Ειδικότερα, η Κυβέρνηση πρέπει να υιοθετήσει οικονομική πολιτική διαχείρισης κρίσης, που θα έχει, για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, μόνο ένα στόχο: Την αποκατάσταση της αξιοπιστίας στις διεθνείς αγορές από τις οποίες αντλούμε περισσότερα από 50 δις. ευρώ το χρόνο, ποσό δυσανάλογο υψηλό για το μέγεθος της Ελληνικής οικονομίας. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει πρώτον, να επανεξετάσει νομοσχέδια ή ρυθμίσεις που, προεξοφλούμενα, δημιουργούν οικονομικές επιβαρύνσεις άμεσες ή έμμεσες, για τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, και δεύτερον, να ενισχύσει το Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΠΣΑ), με πρόσθετα μέτρα, αφ' ενός δημοσιονομικά και αφ' ετέρου για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Πέραν των μέτρων βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα, η Κυβέρνηση πρέπει να εκπονήσει και να παρουσιάσει ένα δεκαετές πρόγραμμα οικονομικής ανάταξης (2010-2020) με στόχους, μεταξύ άλλων, για το δημόσιο χρέος και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, καθώς και με μέτρα αντίστοιχης χρονικής εμβέλειας. Σε ένα τέτοιο μακροπρόθεσμο πρόγραμμα οι στόχοι και τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής συμπλέκονται με στόχους και μέτρα αλλαγής του αναπτυξιακού προτύπου της χώρας (Τρίγωνο της Γνώσης, Παραγωγική Αναδιάρθρωση,

Αποτελεσματικότητα του Κράτους, Θεσμοί, Επιχειρηματικότητα, Κοινωνική Πολιτική, Περιουσία του Δημόσιου, Διαχείριση Ανθρώπινου Κεφαλαίου και Φυσικών Πόρων, Νέα Συγκριτικά Πλεονεκτήματα). Με τον τρόπο αυτό, η διεθνής οικονομική κοινότητα θα αποκτήσει μια καλύτερη εικόνα των δυνατοτήτων για αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας.

Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία

Ξένη

- Axel Dreher (2002), "The Development and Implementation of IMF and World Bank Conditionality", HWWA, Hamburg Institute of International Economics
- Barnett, Michael και Finnemore, Martha (2004), " Rules for the World: International Organizations in Global Politics", Ithaca: Cornell University Press
- Ball, R., Robin, A., and Wu, J.S., (2003), Incentives versus Standards: Properties of Accounting Income in Four East Asian Countries, *Journal of Accounting and Economics*
- Bhattacharya, U., Daouk, H. and Welker, M. (2003). "The world price of earnings opacity". *The Accounting Review*, Vol. 78 pp. 641-678.
- Burgstahler D., Eames M., (2006), "Management of Earnings and Analysts'Forecasts to Achieve Zero and Small Positive Earnings Surprises", *Journal of Business Finance & Accountin*
- Dreher, Axel (2004), "A Public Choice Perspective of IMF and World Bank Lending and Conditionality", *Public Choice* 119, 3-4: 445-464.
- Dreher, Axel (2004), "The Influence of IMF Programs on the Re-election of Debtor Governments", *Economics & Politics* 16, 1: 53-75
- Dreher, Axel (2003), "The Influence of Elections on IMF Programme Interruptions", *The Journal of Development Studies* 39,6: 101-120.
- Greg Palast (2002), "The Best Democracy Money Can Buy", Pluto Press 345 Archway Road, London
- George, S. (1988), "A Fate Worse Than Debt", London: Penguin Books.
- Greenlee, J., M. Fisher, T. Gordon and E. Keating (2005), "An investigation of fraud in non - profit organizations : occurrences and deterrents"
- Hancock, G. (1991), " Lords of Poverty: The Free-Wheeling Lifestyles, Power, Prestige and Corruption of the Multi-billion Dollar Aid Business", London: Mandarin
- Hertz, Noreena. (2004), "The Debt Threat", New York: Harper Collins Publishers
- Jan Joost Teunissen and Age Akkerman (eds.) (2005), " Helping the Poor: The IMF and Low-Income Countries", Fondad
- Jurinski, J. & Lippman, E. (1999), "Preventing Financial Fraud", *Strategic Finance*

- Leuz Christian (2003), Nanda Dhananjay, Wysocki Peter D., «Earnings management and investor protection: an international comparison», Journal of Financial Economics
- Razaee, Z. (2005) "Causes, consequences, and deterrence of financial statement fraud", Critical Perspectives on Accounting
- Schilit H.M. (2002) ," Financial shenanigans: How to detect accounting gimmicks & fraud in financial reports", McGraw-Hill
- Spathis, C. (2002), "Detecting false financial statements using published data: some evidence from Greece", Managerial Auditing Journal
- Stalebrink O.J., J. Sacco (2005): "Rationalization of financial Statement fraud in government: An Austrian perspective", Critical Perspectives on Accounting

Ελληνική

- Αγγελόπουλος Παναγιώτης (2010): Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα, Αγορές- Προϊόντα-Κίνδυνοι, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα.
- Βλάχος Χ., Λουκάς Λουκά (2009), "Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα" , Τόμος Α΄, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Γαλιάτσος, Κώστας (2010), Επενδυτικές Υπηρεσίες - Παροχή επενδυτικών συμβουλών σε κινητές αξίες , Εκδόσεις Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Αθήνα.
- Εφημερίδα της κυβερνήσεως της ελληνικής δημοκρατίας (6 Μαΐου 2010), "Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο", Τεύχος 1, Αρ. Φύλλου 65
- Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (2010)," Η ελληνική οικονομία, Τριμηνιαία έκθεση", Αρ. τεύχους 60
- Καραγιώργος Θ., Πετρίδης Α. (2006), "Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων σε συνδυασμό με το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο - Θεωρία και Πράξη", εκδόσεις Γερμανός, Θεσσαλονίκη
- Λουμιώτης Ι. Βασίλειος (2008), "Βασικές Οδηγίες Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων (Δ.Ε.Π.)", Έκδοση 2η , Ινστιτούτο Εκπαίδευσης ΣΟΕΛ, Αθήνα

- Ντζανάτος Δημήτρης (2008), "Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά", εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα
- Grant Thornton (2008), "Οι επιπτώσεις των I.F.R.S. στις εισηγμένες εταιρείες του Χ.Α. για τη χρήση 2007", Αθήνα

Ηλεκτρονικές Πηγές

- www.acca.org
- www.e-forologia.gr
- www.elte.org.gr
- www.el.wikipedia.org
- www.enet.gr
- www.eurlex.europa.eu
- www.euro2day.gr
- www.europa.eu
- www.iasb.org
- www.iasplus.com
- www.imf.org
- www.inews.gr
- www.iskra.gr
- www.moneymorning.com
- www.naftemporiki.gr
- www.research.altec.gr
- www.scholar.google.com
- www.scribd.com
- www.setimes.com
- www.smexa.gr
- www.taxheaven.gr
- www.theiaa.org
- www.ypoio.gr